

K N I P S E L K R A N T

DECEMBER 2023

01. Mogelijk nog meer ontslagen bij Nedcar dan gedacht

Door [Achille Prick](#) L1 nieuws 31 oktober 2023

De autofabriek in Born © L1 (Raül Rademakers)

Het massaontslag bij VDL Nedcar in Born lijkt nog iets groter uit te pakken dan aanvankelijk gedacht. Dat melden bronnen in en rondom het bedrijf. VDL Nedcar zelf wil daar niet op ingaan. Er lijkt wel snel duidelijkheid te komen.

Bij VDL Nedcar werd begin van de zomer al bekend dat een groot deel van de bijna 4000 medewerkers zijn of haar baan zal verliezen omdat BMW per 1 maart 2024 geen auto's meer laat bouwen in Born.

300 tot 400 blijven over

Aanvankelijk werd gedacht dat zo'n 500 tot 600 mensen hun baan zouden kunnen behouden met andere activiteiten. Dat aantal lijkt nu eerder uit te komen op 300 tot 400, melden bronnen die niet met naam genoemd willen worden.

LEES OOK: [Ondernemingsraad Nedcar: 'Een gitzwarte dag'](#)

Auto's bouwen

VDL Nedcar zet voor de periode na BMW in op drie pijlers. De eerste is simpelweg auto's bouwen, wat het al deed. Maar mogelijke nieuwe opdrachtgevers hebben nog steeds geen handtekening gezet. Het Britse Gordon Murray zou twee SUV's willen gaan laten bouwen in Born, maar niets wordt bevestigd.

Geen handtekeningen

Daarnaast is het Duitse Electricbrands in beeld. Die partij wil onder meer een elektrisch minibusje op de markt brengen. Bouwlocatie zou Born kunnen zijn, maar ook hier staan nog geen handtekeningen. De Duitsers lieten eerder deze maand wel weten al in gesprek te zijn met VDL Nedcar over de productievoorbereiding. VDL zelf wil hier niets over kwijt.

Batterijpakketten voor BMW

Daarnaast is er wel al een opdracht voor het in elkaar zetten van batterijpakketten. Nota bene een opdracht van BMW. Maar die activiteit zou niet meer dan enkele tientallen mensen aan het werk houden. Vanwege de sterk geautomatiseerde productielijn.

LEES OOK: [VDL gaat batterijmodules bouwen voor BMW](#)

Politieauto's

De derde pijler betreft het overbrengen van VDL-activiteiten van elders naar Born. Zo zal het bedrijfsonderdeel speciale voertuigen verhuizen van Eindhoven en Venlo naar Born. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het ombouwen van gewone auto's en busjes tot voertuigen voor de politie en mobiele eenheid. Een deel van de mensen zal vanuit Eindhoven en Venlo meeverhuizen. Voor hoeveel mensen die nu in Born werken dat werk oplevert, is vooralsnog onduidelijk.

Laatste werkdag

Naast de ongeveer 170 Nedcar-medewerkers die vrijwillig zijn vertrokken, heeft nu ook een eerste groep de laatste werkdag gehad. Het gaat om 350 vaste medewerkers en duizend uitzendkrachten. Naar verwachting wordt snel duidelijk hoe groot die tweede groep is die dan per 1 maart volgend jaar op straat zal staan.

02. Nieuwsproject 'Krant van de Buurvrouw': 3.000 jongeren in Heerlen-Noord krijgen kosteloos toegang tot De Limburger

Redactie dagblad de Limburger 1 november 2023

Drieduizend jongeren en hun ouders in Heerlen-Noord (maximaal 10.000 inwoners) krijgen de komende vier jaar kosteloos toegang tot De Limburger digitaal.

Wie toegang heeft tot betrouwbare informatie, kan beter meedoen in de samenleving is de gedachte achter het initiatief van De Limburger en het Nationaal Programma Heerlen-Noord (NPHLN), dat de proef betaalt.

Het streven is dat Universiteit Maastricht (UM) en de Open Universiteit (OU) in Heerlen onderzoek doen naar het maatschappelijke effect van het project: kan 'Krant van de Buurvrouw' de geletterdheid, democratie en journalistiek versterken?

De gezinnen in stadsdeel Heerlen-Noord (scholieren in de groepen 6, 7 en 8 en VMBO 1 en 2) kunnen vanaf 1 januari thuis inloggen. Binnen deze proef krijgen ook nog eens honderd gezinnen dagelijks een papieren krant in de bus.

Journalistiek in de volkswijk

„Als krant voelen wij het als onze maatschappelijke plicht mee te helpen de kloof te dichten tussen mensen die veel en weinig toegang hebben tot betrouwbare informatie,” zegt hoofdredacteur Bjorn Oostra van De Limburger. De krant heeft ook de intentie een redactielokaal in de wijk te vestigen, om de journalistiek daadwerkelijk naar de volksbuurt te brengen. „Als jongeren op school en daarbuiten lezen over hun eigen woon- en leefomgeving kan dat hun maatschappelijke betrokkenheid en levenskansen vergroten en onze gemeenschappen en democratie versterken,” vult NPHLN-directeur Ron Meyer aan.

Ambassadeurs uit heel het land

Bij het project zijn tientallen scholen en een aantal grote maatschappelijke instellingen betrokken. Ambassadeurs als schrijver Marcia Luyten, voormalig vice-premier Lodewijk Asscher, columnist Sheila Sitalsing, burgemeester Roel Wever (Heerlen), de Limburgse gedeputeerde onderwijs Elianne Demollin, wethouder Jordy Clemens (Heerlen), voormalig minister Lilianne Ploumen, landelijk MKB voorzitter Jacco Vonhof en de Limburgse gouverneur Emile Roemer steunen dit bijzondere project.

Roemer: „In een tijd waarin individualisering en polarisatie steeds nadrukkelijker op de loer liggen is goede en objectieve informatievoorziening belangrijker dan ooit. Daarom ben ik enorm blij met dit initiatief om jongeren beter te informeren, na te laten denken over hun omgeving en hun toekomst. Fantastisch dat Nationaal Programma Heerlen-Noord en De Limburger hun nek uitsteken om dit mogelijk te maken. Ik ben super benieuwd naar wat deze inspanning op gaat leveren en wat Limburg ervan kan leren.”

Extra achtergrondinformatie

Wie nu in Heerlen-Noord opgroeit, heeft gemiddeld minder goede levenskansen dan elders in Nederland. De laaggeletterdheid is er 20 procent. In het gebied vindt daarom - net als in 19 andere gebieden in Nederland - gedurende een periode van 25 jaar een sociale inhaalrace plaats. NPHLN is het enige nationale programma in Limburg en richt zich op vijf thema's: wonen, werken, leren, gezondheid, veiligheid.

Lees ook: [Met project Heerlen-Noord dragen wij ons steentje bij](#)

Het project 'Krant van de Buurvrouw' is vernoemd naar de persoonlijke ervaring van NPHLN-directeur Ron Meyer die opgroeide in de wijk Zeswegen in Heerlen-Noord. Daarover sprak hij eerder een TEDx uit bij de Open Universiteit.

03. De verzorgingsstaat: een stressfactor

Stijn Vos Binnenlands Bestuur 1 november 2023

Systeemfouten maken mensen wantrouwig, zo bleek tijdens het symposium 'Van onzichtbare armoede naar zichtbare hulp' van I&O Research.

Vorige maand vonden er nog verhoren plaats in het kader van de toeslagenaffaire. – ANP/Laurens van Putten

De verzorgingsstaat is geworden tot een stressfactor in het leven van mensen die te maken krijgen met armoede. Zo zei Anna Custers, Lector Armoede Interventies aan de Hogeschool van Amsterdam dinsdag tijdens het symposium 'Van onzichtbare armoede naar zichtbare hulp' van I&O Research. Onderzoekers van I&O lieten zien dat wantrouwen naar de overheid grote negatieve impact heeft op de bereidheid van burgers om hulp te accepteren. Sandra Palmen, kandidaat Kamerlid voor NSC vertelde over haar ervaringen tijdens het toeslagenschandaal.

Instituties te sterk?

Custers heeft onderzoek gedaan naar wat het betekent om arm te zijn in een rijk land. De afhankelijkheidsrelatie met de verzorgingsstaat maakt volgens haar een bijzondere situatie, die anders is dan armoede in arme landen. In het denken over armoede zijn het altijd de instituties geweest die moesten voorkomen dat mensen onder de armoedegrens raakten. In Nederland zijn die instituties volgens Custers zo sterk geworden, dat er als het ware een omgekeerde uitdaging is ontstaan.

Stressfactor

Voor een 'normaal' persoon in de bijstand is het nu zo dat je met zo'n 18 verschillende instanties te maken hebt om te krijgen waar je volgens de wet recht op hebt. Het systeem loopt vast, niet alleen omdat burgers het niet meer snappen, maar ook omdat regelgeving zo verweven is dat de instanties zelf niet meer efficiënt kunnen functioneren. De verzorgingsstaat is daarmee inmiddels niet meer alleen een manier om mensen uit de armoede te houden, maar is juist een stressfactor geworden.

Systemisch

Het aanpakken van de systemische tekortkomingen is volgens Custers de manier om iets aan het Nederlandse armoedeprobleem te doen. Er wordt volgens haar nog te veel, als is er zeker een verandering gaande, gekeken naar individuele motiverende factoren om armoede tegen te gaan. Dit terwijl uit onderzoeken blijkt dat het op deze manier aanspreken van individuele verantwoordelijkheden slechts een heel klein effect heeft.

Inkomen en armoede

I&O presenteerde tijdens het symposium onderzoeksresultaten van [een onderzoek](#) naar armoede in Nederland, waaruit blijkt dat de systeemkritiek breed gedeeld wordt onder burgers. Specifiek is gekeken naar verschillende inkomensgroepen, of zij rondkomen, en hun visie op minimaregelingen. De hoogte van het inkomen heeft als verwacht, sterk invloed op de vraag of mensen wel- of niet kunnen rondkomen. Toch zijn er ook flink wat mensen die modaal- of bovenmodaal verdienen en toch aangeven geld tekort te hebben.

Verschillen

Tussen de mensen die makkelijk rondkomen en de mensen die moeilijk rondkomen zijn meerdere significante verschillen. Zo blijkt er een bepaalde mate van segregatie te zijn: mensen die zelf in armoede leven kennen ook vaker andere mensen die dat doen. Mensen zonder geldproblemen vinden daarnaast minder vaak dat de overheid arme mensen moet helpen. Ook hebben ze verschillende ideeën over wat zou helpen om het armoedeprobleem tegen te gaan. Beide groepen zetten beter betaalbare huisvesting op nummer één wat betreft gewenste maatregelen.

Wantrouwen, schaamte

Opvallend genoeg wil 72 procent van de 1050 ondervraagden dat er strengere toetsing plaatsvindt om fraude te voorkomen. Dit terwijl van de mensen die te maken hebben met armoede bijna de helft aangeeft geen extra ondersteuning te willen. Ze zijn in veel gevallen zelf wantrouwig naar de overheid, zijn bang voor negatieve gevolgen zoals bij de toeslagenaffaire, en schamen zich voor hun geldproblemen.

Die toeslagenaffaire heeft er keihard ingehakt, zo weet Sandra Palmen als geen ander. Het aspirant-Kamerlid voor NSC schreef in 2017 als juriste bij de Dienst Toeslagen de befaamde 'memo-palmen', waarin ze aan de directie van de Belastingdienst aangaf dat de jacht op vermeende toeslagfraudeurs ontspoord was. Tijdens het symposium vertelde Palmen een indrukwekkend verhaal over één van de gedupeerde toeslagenouders, waar de Belastingdienst een ton aan toeslagen terugvorderde. Verder vertelde ze vooral over het partijprogramma van NSC. Ze opperde dat verkiezingsprogramma's, maar ook wetsvoorstellen, niet alleen moeten worden doorgerekend, maar vooral ook constitutioneel worden getoetst.

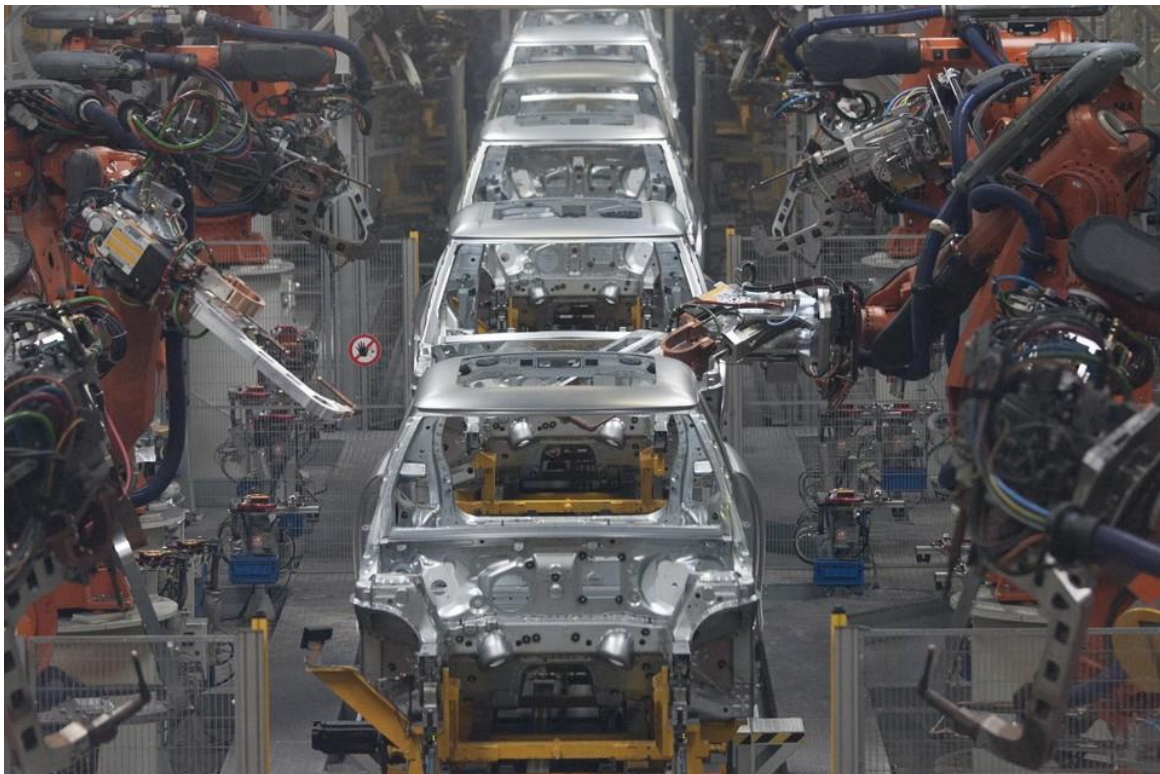
04. Herstel van vertrouwen: feedbackmanagement als sleutel

De Staat van de Uitvoering presenteert een nieuw rapport over feedbackmanagement. Een document met inzichten en handvatten uit een leertraject met uitvoeringsorganisaties en gemeenten. De eindrapportage bevat een voorwoord van de Nationale Ombudsman, Reinier van Zutphen. 'Goed luisteren helpt bij het herstel van vertrouwen,' schrijft hij.

<https://staatvandeuitvoering.nl/nieuwsbericht/herstel-van-vertrouwen-feedbackmanagement-als-sleutel/>

05. VDL Nedcar gelooft nog steeds in herrijzenis met project L60; wat behelst dit plan?

Door: Frans Dreissen dagblad de Limburger 3 november 2023

Ook de robots die eigendom zijn van BMW zullen de autofabriek VDL Nedcar verlaten. — © Roger Dohmen

Op donderdag 29 februari, een schrikkel dag, rolt de laatste Mini in Born van de band. De 'freelance' autofabriek VDL Nedcar gaat daarna in stand-by modus. Zal de 57-jarige autobouwer ooit ontwaken uit zo'n comateuze toestand?

In Born voltrekt zich het ergste doemscenario. De ondernemingsraad en vakbonden waarschuwen er al vaker voor: bijna iedereen verliest zijn baan. Circa 2000 medewerkers krijgen eind februari volgend jaar een uitgeleide. Is dit het definitieve einde van een tijdperk? Wacht VDL Nedcar hetzelfde lot als Ford Genk tien jaar eerder?

De mededeling dat VDL Nedcar na de mega-ontslagronde eind februari verder wil met zo'n 450 medewerkers is veelzeggend. Zo'n toch relatief groot aantal houdt je alleen binnenboord als je weet dat al die personeelskosten straks gedekt zijn.

Lees ook: [VDL Nedcar schrapt nog eens 2000 vaste banen per 1 maart; forse klap voor arbeidsmarkt in Limburg](#)

De directie heeft kennelijk veel vertrouwen in het project met de codenaam L60. Dat bevindt zich nu nog in de aanbiedingsfase. In juli is er een intentieverklaring getekend. Insiders verwachten op korte termijn, enkele weken wellicht al, een definitieve toezegging.

Wat behelst dit project? Zoals eerder gemeld gaat hier CYVN Holdings LLC achter schuil. Het betreft een investeringsfonds, grotendeels in handen van de regering van Abu Dhabi. CYVN richt zich op geavanceerde en slimme mobiliteit. De investeerders namen in juli Gordon Murray Technologies (GMT) over: een ontwikkelaar, ontwerper en producent van elektrische auto's voor externe klanten.

Robuust

VDL Nedcar-ingenieurs zijn momenteel in samenwerking met toptechnici – door de investeerder weggekocht bij onder meer McLaren en Ford – druk met de procesontwikkeling van een auto in het allerhoogste segment. Kort en bondig: hoe zet ik de auto slim en efficiënt in elkaar? Insiders zeggen dat het project zich door zijn robuuste aanpak onderscheidt van andere start-ups.

Omdat VDL Nedcar vanaf het eerste begin met het project aan de slag is, heeft het ook een voorsprong als het gaat om de bouw van prototypes en later – vanaf 2026 – de eventuele seriematige productie.

Voor het zover is zal VDL Nedcar wel fors via het moederconcern moeten investeren. De huidige robots, veelal eigendom van BMW, zullen de fabriek verlaten. De nieuwe robotlijn (bodyshop) is voor rekening van de nieuwe opdrachtgever. Het is aan VDL Nedcar om het machinepark in de pershal, maar ook de lakstraat en delen van de assemblagelijne te moderniseren/vernieuwen. Verder moet worden verduurzaamd: minder energieverbruik, meer energieopwekking.

300 miljoen

Eerder sprak VDL-topman Willem van der Leegte van een voornemen om „300 miljoen euro en misschien wel meer” te willen investeren in de locatie Born. Dat is het bedrag wat dit jaar door de VDL Nedcar BV is uitgekeerd als dividend aan moederconcern VDL.

Het project L60 biedt houvast, maar is nog geen garantie voor de zo gewenste massale werkgelegenheid op termijn. Daarvoor zijn meerdere opdrachtgevers nodig. Gekeken wordt met name naar China.

De Chinese auto-industrie ligt onder het vergrootglas van de Europese Commissie. Die vreest dat de machtige Europese auto-industrie hetzelfde lot treft als de sector voor zonne-

energie. De markt hier wordt overspoeld door relatief goedkopere Chinese elektrische auto's. De prijs daarvan wordt kunstmatig laag gehouden door enorme Chinese overheidssubsidies.

Streng Europees beleid zou een opsteker kunnen betekenen voor de drie fabrieken die op contractbasis werken: VDL Nedcar, Valmet in Finland en Magna Steyr in Oostenrijk. De basisinfrastructuur is voorhanden en er kunnen daar relatief snel Chinese auto's worden geproduceerd.

En hoe zit het dan met de handjes? Een overbruggingsscenario zoals in de periode eind 2012-medio 2014, toen Mitsubishi uit- en VDL instapte, is te kostbaar. Gelet ook op de talrijke onzekerheden. In de wetenschap dat VDL Nedcar zijn medewerkers meer dan marktconform betaalt, hoeft het werven van nieuwe productiemensen tegen die tijd evenwel geen probleem te zijn.

06. Sittard-Geleen maakt tijdelijk samenwonen met behoud van uitkering mogelijk

Nieuws.nl /05 november 2023

Uitkeringsgerechtigden in Sittard-Geleen kunnen sinds deze maand met hun nieuwe partner gaan samenwonen zonder direct gekort te worden op hun uitkering.

De gemeente biedt een proeftijd op samenwonen die dat mogelijk maakt.

Het gaat om een proef van zes maanden waarin mensen zonder risico voor hun uitkering kunnen uitproberen hoe het is om samen te wonen en er aan wennen wat dat voor hun financiën betekent. Gedurende die periode houden ze hun eigen woning aan. Daarna kan men beslissen of het bevalt.

“Inwoners met een bijstandsuitkering keken soms op tegen samenwonen omdat het misschien financiële problemen zou brengen”, vertelt wethouder Judith Bühler (bestaanszekerheid). “We begrijpen dat en willen mensen juist vanuit vertrouwen ondersteunen zodat ze eerst eens kunnen ervaren hoe het is om samen te wonen en wat daar allemaal bij komt kijken.”

De gemeente Sittard-Geleen wil uitkeringsgerechtigden zo tegemoet komen en het makkelijker voor hen maken om samen te gaan wonen met een nieuwe partner.

Inwoners die gebruik willen maken van deze regeling kunnen contact opnemen met hun casemanager.

07. Het Gezond en Actief Leven Akkoord: de hooggespannen verwachtingen versus praktijk voor gemeenten

Door: Bianca den Outer bron: Sociaal Web 7 november 2023

Bianca den Outer

Is oprichter van JB Lorenz met een achtergrond in de publieke gezondheidszorg en de huisartsenzorg. Bianca heeft zich met haar collega's sinds 2009 gespecialiseerd in het scherpstellen van strategische vraagstukken van publieke- en private organisaties in en rond het sociaal domein, de zorg en het veiligheidsdomein.

Gemeenten staan de komende vijf jaar aan de lat voor een decentralisatie die veel en veel verder reikt dan die van 2015. Ze zijn bijna ongemerkt hoofdrolspeler geworden in een transformatie van de medische zorg die zijn weerga niet kent. En er staat vanuit zorgverzekeraars in totaal 2,8 miljard euro klaar om de beweging 'naar voren te maken'. Een beweging die zich vanuit de medisch-specialistische zorg voor een groot deel zal gaan richten op het sociaal domein. Met de ambities die zijn beschreven in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) kan niemand het oneens zijn, maar deze zullen niet afdoende antwoord zijn op de effecten en de uitwerking van het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarvoor zijn we tien jaar te laat gestart. Maar wat kunnen gemeenten dan wel doen? Een andere benadering van thema's als preventie en sociale basis is een wenkend perspectief.

Wat is er aan de hand in de zorg?

De zorg voor iedereen toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar houden. Dat is de uitdaging waar we de komende decennia voor staan in Nederland. Met het IZA is een grote stap gezet en is de basis gelegd om in samenhang te komen tot het ontwerp van een nieuw zorglandschap. Maar dat nieuwe zorglandschap kan geen vorm krijgen zonder de betrokkenheid van de samenleving. En die betrokkenheid is belegd in het GALA waarbij gemeenten een belangrijke rol toebedeeld hebben gekregen om de gezondheid van (hun) inwoners te bevorderen.

Niet alleen Nederland loopt tegen de grenzen van de houdbaarheid van de zorg op; ook in tal van andere Westerse landen is in meer of mindere mate sprake van het feit dat de huidige wijze van organisatie van zorg eindig blijkt. De dubbele vergrijzing, technologische vooruitgang en de daarmee gepaarde stijging van zorgkosten in combinatie met het gegeven dat de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt: dit zijn slechts een aantal van de factoren die geleid hebben tot het besef dat we met elkaar een maatschappelijke opgave hebben die zijn weerga niet kent.

Van sectorale hoofdlijnenakkoorden naar één Integraal Zorgakkoord

Voorheen werd door de minister met iedere zorgsector een hoofdlijnenakkoord afgesloten waarin afspraken werden gemaakt over de inzet van het macrobeheerinstrument (een instrument dat de kostenstijgingen hielp beheersen) en de mate waarin een zorgsector kon groeien. De hoofdlijnenakkoorden hebben tijdelijk een goede werking gehad, in die zin dat de stijging van zorgkosten op macroniveau gedempt werd.

In het licht van de ontwikkelingen is er in deze kabinetsperiode gekozen voor een integrale benadering waarbij de ambities hoog zijn. Alle deelnemende zorgpartijen onderschrijven één Integraal Zorgakkoord en daarbij is er een transformatieagenda opgesteld met bijbehorende middelen die zijn oorsprong vindt in het Zorgkader. Het Zorgkader, dat is opgesteld door het Zorginstituut Nederland, heeft de navolgende missie met betrekking tot het zorgstelsel in Nederland verwoord:

'In 2040 draagt de zorg optimaal bij aan het gezond (samen)leven van alle mensen in Nederland, in het besef dat daarvoor niet meer mensen en middelen beschikbaar zijn dan nu en dat dit gepaard moet gaan met de laagst mogelijke impact op klimaat en milieu.'

Het jaar 2040 is bewust gekozen omdat in dit jaar de grootste effecten van de vergrijzing in Nederland het meest voelbaar zal zijn.

De afgelopen jaren was het sociaal domein nadrukkelijk geen volwassen onderdeel van het zorgstelsel; het sociaal domein was (en is) voor veel partijen in de zorg nog steeds een black box waarbij vaak niet eens duidelijk is voor medische professionals in de eerste-, tweede- en derdelijnszorg wat 'die gemeenten nu eigenlijk doen met zorg'. Maar dat is snel aan het veranderen.

'De dilemma's rondom zorg worden met schroom besproken maar vooralsnog vooral binnen de professionele gemeenschappen en de gemeentelijke organisaties.'

940 miljoen transformatiegeld en een 0-lijn groei voor medisch-specialistische zorg

Het doel van het IZA is het realiseren van passende zorg die betaalbaar en toegankelijk is, ook in de toekomst. Om deze missie en de geformuleerde doelen te behalen, is de beleidstheorie dat de zorg ingrijpend moet veranderen. Hiervoor zijn eenmalig transformatiemiddelen beschikbaar gesteld door het Rijk ter hoogte van 2,8 miljard euro voor de duur van 5 jaar, vanaf 2023. 50% van dit bedrag is geoormerkt, waarbij er een toedeling per zorgsector is gemaakt op basis van de omvang van die sector.

Voor de medisch-specialistische zorg is een geoormerkt bedrag van 940 miljoen euro beschikbaar en voor het eerst in de geschiedenis staat de groeilijn voor deze zorgsector op 0%. De ogen vanuit de medisch-specialistische zorg zijn dan ook plots gericht op het sociaal domein en de eerstelijnszorg. Want we vergrijzen, de medische technologie staat niet stil en we ontwikkelen steeds vaker chronische aandoeningen waarmee we langer leven. Dat stuwt de vraag naar zorg en de zorgkosten in combinatie met de arbeidsmarkttekorten in deze sector steeds verder omhoog. De 0-lijn in de medisch-specialistische zorg gaat de komende jaren knellen en zorgt voor druk en urgentie. Patiëntenstromen moeten worden afgebogen, digitale zorg en technologie voor thuis en beperking van het verzekerd pakket zijn enkele van de maatregelen die in het IZA worden beschreven.

De gemeenten zijn betrokken bij de afspraken over transformatie door het vehikel van het GALA en het onderliggende financiële arrangement van de SPUK te betrekken in het IZA en met de toezegging dat er 150 miljoen euro geoormerkte middelen beschikbaar zijn voor gemeenten voor de uitvoering van transformatieplannen.

Het GALA en het sociaal domein in het licht van het IZA

Ondertussen is het sociaal domein via het GALA geïncorporeerd in het IZA en door de ALV van de VNG op 2 december 2022 is door de gemeenten ingestemd met de gemaakte afspraken. So far, so good? Want eindelijk maakt het sociaal domein deel uit van het zorgstelsel en doen gemeenten mee. En de gemeenten hebben het duidelijke voorbehoud gemaakt dat zij zich kunnen bezinnen op hun positie bij de Mid Term Review, gepland voor de zomer van 2024.

Maar hebben de gemeenten 'slechts' ingestemd met de afspraken in het IZA en de uitvoering van het GALA of zijn gemeenten via deze weg aan de lat gezet voor de uitvoering van een tweede decentralisatie van zorg en ondersteuning na 2015? De vraag stellen, is 'm beantwoorden.

De beschreven maatregelen in het IZA zullen namelijk leiden tot een toenemende druk op gemeenschappen en daardoor ook een toenemende druk op (maatwerk)voorzieningen waarvoor gemeenten vanuit het sociaal domein verantwoordelijk voor zijn. Daar waar inwoners geen beroep meer kunnen doen op de Zorgverzekeringswet of de Wet langdurige zorg zullen zij een beroep kunnen en gaan doen op het sociaal domein. Extra zorgelijk is het gegeven dat inwoners tot nu toe slechts zeer beperkt betrokken worden bij deze

ontwikkelingen. De dilemma's rondom zorg worden met schroom besproken maar vooralsnog vooral binnen de professionele gemeenschappen en de gemeentelijke organisaties. Ook gemeenteraden zijn zich nog niet bewust van de grote veranderingen die ons staan te wachten. Een cumulatief effect is daarbij het gegeven dat we door de toenemende vergrijzing ook te kampen hebben met een toenemende vergrijzing van werkzame mensen in de zorg. De beschikbaarheid van zorg komt daardoor nog meer onder druk te staan. Zeker in meer landelijke gebieden zal de vergrijzing (van de arbeidsmarkt) leiden tot problemen; we zien dat de verstedelijking toeneemt en dat met name de werkende beroepsbevolking steeds vaker naar de stad verhuist.

In dat kader wordt er veel gezegd en geschreven over de sociale basis als dé oplossing voor het dempen van de instroom in de zorg, het stimuleren van doorstroom in de zorg en het bevorderen van de uitstroom in de zorg. Allemaal in relatie tot het begrip sociale basis, dat een belangrijk ingrediënt is van het GALA.

'De sociale basis en preventie zijn in deze benadering geen doelen op zich maar zijn effecten die optreden omdat de samenleving meer schokbestendig en weerbaarder wordt.'

Een sterke sociale basis is er al, overal en altijd, maar kan niet zonder een aantal randvoorwaarden

Het GALA beoogt in de kern om de gezondheidsverschillen die er zijn in Nederland te verkleinen. Daarnaast is er dus een grote rol weggelegd voor 'de sociale basis'. Een stevige sociale basis moet ervoor zorgen dat gezond leven en mentale weerbaarheid het nieuwe normaal wordt en daardoor het beroep op zorg afneemt. Maar wat is dat eigenlijk, de sociale basis volgens het GALA? In het GALA is de navolgende definitie beschreven:

'vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen gericht op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, ontplooiën en ontspannen die zorgen dat mensen kunnen samenleven en meedoen.'

Het versterken van de sociale basis gaat over omzien naar elkaar. Maar ook over het autonoom kunnen leiden van het leven met eigen regie en een netwerk vanuit een stevige basis. Cultuurdeelname is hierin ook van betekenis. Het verbindt mensen met elkaar, vergroot hun veerkracht en draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling. De gezondheidseffecten van cultuurdeelname komen steeds meer in de belangstelling te staan sinds de World Health Organisation deze in kaart bracht.¹ Ook de inrichting van de fysieke omgeving is een belangrijke drijvende kracht om ontmoeting tussen mensen te faciliteren, mensen uit te nodigen elkaar te ondersteunen, te ontplooiën en te ontspannen. Bestaanszekerheid is een belangrijke beschermende factor om veerkrachtig en weerbaar te blijven en bestaansonzekerheid is een belangrijke risicofactor voor zorggebruik en zorgkosten.

Een andere benadering van GALA en sociale basis: een schokbestendige, weerbare samenleving

Het uitbreken van de coronacrisis heeft ons zeer bewust gemaakt van de kwetsbaarheid van onze manier van leven en de houdbaarheid van (brede) welvaart op langere termijn. Een schok van deze omvang raakt alle dimensies van het leven van mensen. Een dergelijke schok op nationaal of internationaal niveau heeft steeds vaker lokaal grote en soms langdurige effecten. Denk aan de plotse stijging van energieprijzen door het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en de daarmee samenhangende langdurige inflatie. Daarom is het belangrijk dat gemeenschappen schokken kunnen absorberen op het moment dat die zich voordoen, snel te herstellen en eventueel structureel aan te passen aan de nieuwe situatie na de schok (Bruneau et al., 2003; Rose, 2007 en 2016). De sociale basis en preventie zijn in deze benadering geen doelen op zich maar zijn effecten die optreden omdat de samenleving meer schokbestendig en weerbaarder wordt.

Activiteiten en voorzieningen vormen een infrastructuur

Activiteiten en voorzieningen zoals beschreven in de definitie van de sociale basis is niet alleen als een verzameling van preventieve interventies maar is juist onderdeel van een infrastructuur voor een zorgzame samenleving. Een sociale basis is er al, overal en altijd (in meer of mindere mate) en wordt gevormd met en door de samenleving, daar waar nodig ondersteund door een slagkrachtige overheid. Formele en informele activiteiten sluiten aan op problemen die mensen voelen en zijn dienend om gemeenschappen in buurten en wijken van gemeenten in staat te stellen veerkrachtig en weerbaar te worden en te blijven.

'Het is essentieel dat de informatiepositie van gemeenten versterkt wordt.'

Rechtvaardig en gerechtvaardigd verdelen van schaarse, publieke middelen

In een complexe wereld en onzekere wereld is schaarste een vast gegeven. Met dit gegeven is het belangrijk dat de overheid de slagkracht en het vermogen heeft deze schaarste rechtvaardig en gerechtvaardigd te verdelen. Daarvoor is het nodig om een goede informatiepositie te hebben, zodat we onderbouwd de beschikbare schaarse, publieke middelen daar inzetten waar die het meest nodig is en de investering in middelen het meest maatschappelijk rendeert. Daarom is het essentieel dat de informatiepositie van gemeenten versterkt wordt. Aan het versterken van die informatiepositie moet de komende tijd hard gewerkt worden. Dat is niet alleen belangrijk voor gemeenten en gemeenschappen maar werkt ook door aan de bestuurlijke tafels waar we uiteindelijk gezamenlijk moeten komen tot moeilijke besluiten zodat we de toegankelijkheid tot zorg geborgd houden.

Het 'spel' zal de komende tijd op de wagen komen

Voor een heel groot deel hangt het succes van deze transformatie af van het vermogen en de wendbaarheid van het sociaal domein en de eerstelijnszorg om de patiëntenstromen op te vangen die moeten gaan afbuigen vanuit de medisch-specialistische zorg.

Daarnaast is aan de landelijke partijen en het Rijk de schone taak om te zorgen voor passende randvoorwaarden, sluitende afspraken en een correcte verantwoordelijkheidstoedeling. Zodat we een debacle zoals we die hebben ervaren met de decentralisatie voorkomen.

Maar belangrijker, het slagen van deze transformatie zal nog veel meer gaan afhangen van de mate waarin maatschappelijk draagvlak gezocht en gevonden gaat worden. Het is niet voor niets dat de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in haar rapport 'Houdbare Zorg' aangeeft dat een maatschappelijk debat op gang moet komen over de organisatie en financiering van de zorg (lees vooral [dit rapport](#) want hierin staat de belangrijkste strategische mijlpalen voor de komende jaren beschreven!).

Publiek leiderschap is nodig

De komende jaren zullen we in onze eigen lokale gemeenschappen te maken krijgen met grote dilemma's en zullen veranderingen plaatsvinden die veel pijn gaan doen bij met name kwetsbare mensen. Dat vraagt om publiek leiderschap en een oprechte behoefte om samen met de gemeenschap de dialoog te organiseren en gezamenlijk moeilijke afwegingen te maken hoe we onze eigen lokale verzorgingsstad gaan vormgeven in een context waar het begrip schaarste centraal staat.

Ik hoop oprecht dat gemeenten niet alleen hun gemeenteraad en inwoners zullen mobiliseren om het debat te voeren, maar vooral ook de kracht van het maatschappelijk middenveld en private partijen durven in te zetten. Ga naast inwoners die ook vader, moeder, partner en kind zijn, vooral ook in gesprek met huisartsen, zorgbestuurders, werkgevers, vrijwilligers, mantelzorgers, onderwijzers, sportverenigingen, buurtinitiatieven.

Over maximaal tien jaar zal de manier waarop wij zorg hebben georganiseerd in Nederland ingrijpend veranderd zijn. Dat met elkaar onder ogen zien, de dilemma's durven benoemen en de plek der moeite met elkaar opzoeken vraagt om lef, moed en persoonlijk leiderschap van ons allemaal. De spoorboekjes van het IZA en GALA zijn uiteindelijk slechts hulpmiddelen en bieden maar een beperkt en bovendien traditioneel instrumentarium dat ons hoogstens helpt om te ordenen en te prioriteren. De echte verandering zal vanuit de samenleving komen, vanuit de urgentie dat we schaarse publieke middelen rechtvaardig en gerechtvaardigd moeten verdelen.

08. Alsnog kwijtschelding lokale belasting Wajongers

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 7 november 2023

De ombudsman ontving dit voorjaar de eerste signalen van Wajongers die onterecht waterschapsbelasting moesten betalen.

Wajongers die sinds dit jaar onterecht lokale belastingen moeten betalen komen niet in aanmerking voor kwijtschelding, maar de aanslag wordt wel op nul gezet. Dat is de boodschap die gemeenten per brief gaan sturen naar deze gedupeerden. Deze oplossing geldt in ieder geval voor 2023 en 2024. Een structurele aanpak van het probleem komt op z'n vroegst in 2025.

De Nationale ombudsman krijgt [al geruime tijd](#) klachten van Wajongers wiens lokale belastingen sinds dit jaar niet meer worden kwijtgescholden. Het is een onbedoeld effect van wijzigingen in wet- en regelgeving. Met grote gevolgen: deze burgers hebben in één keer honderden euro's per jaar minder te besteden.

Minimumloon en bijstandsnorm

Een combinatie van wijzigingen in het wettelijk minimumloon en de bijstandsnorm is de boosdoener. Wajongers hebben daardoor een hoger inkomen en komen nu niet meer in aanmerking voor (geautomatiseerde) kwijtschelding van lokale belastingen. Vermoedelijk raakt dit ook sommige burgers met een WIA- en WAO-uitkering. Het probleem is ingebracht tijdens het Signaleringsoverleg Rechtswereld en werd door de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR) herkend.

Waterschapsbelasting

De ombudsman ontving dit voorjaar al de eerste signalen van Wajongers die ineens waterschapsbelasting moesten betalen. Dit werd vervolgens in april aangekaart bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Uit het interdepartementaal overleg dat volgde kwam naar voren dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een oplossing zou uitwerken. In mei verzocht IenW de ombudsman om klachten hierover aan te houden.

Financiële onzekerheid en stress

Gemeenten en waterschappen werden in diezelfde maand [opgeroepen](#) om de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken aan te houden. Het was tot voor kort nog onduidelijk of de Wajongers wel of geen recht hebben op kwijtschelding. Tot ongenoegen van de ombudsman, die eind oktober [stelde](#) dat deze onduidelijkheid zorgt voor financiële onzekerheid en stress bij deze burgers.

Aanslag op nul

Inmiddels lijkt er een oplossing in zicht, in ieder geval voor 2023 en 2024. Voor die jaren hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen en de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen (LVLB) met het rijk afgesproken dat de personen die het betreft in het systeem op kwijtschelding worden gezet, maar in de praktijk niet verder worden bemoeilijkt. Gemeenten moeten deze inwoners in reactie op hun kwijtscheldingsverzoek een brief sturen. Daarin staat dat zij niet voor kwijtschelding in aanmerking komen, maar dat de aanslag wel op nul wordt gezet. Hierdoor hoeven zij de lokale belastingen niet te betalen.

Structurele oplossing

Volgens de VNG [lijkt](#) deze aanpak op de korte termijn 'de enige manier' om het doel – de aanslag die niet betaald hoeft te worden – te bereiken. Tegelijkertijd moet namelijk ook op rechtmatige wijze de geautomatiseerde kwijtscheldingstoets voor 2024 worden uitgevoerd. Het ministerie zal deze te volgen werkwijze nog bevestigen. Vooruitlopend hierop kunnen gemeenten de kwijtscheldingsverzoeken op de afgesproken wijze afhandelen en de geautomatiseerde toets over 2024 doen. Ondertussen werkt het rijk aan een structurele oplossing, die op z'n vroegst in 2025 komt.

09. Minder mensen lopen kans op armoede, maar drie Limburgse gemeenten staan in de landelijke top 10

Redactie dagblad de Limburger 8 november 2023

© Getty Images

Steeds minder mensen lopen risico op armoede. In 2022 moest 3,8 procent van de bevolking rondkomen van een laag inkomen. Een jaar eerder was dit nog 5 procent, meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

In delen van Zuid-Limburg ligt het risico op armoede hoog. De gemeenten Heerlen (bijna 7 procent), Vaals (ruim 6 procent) en Maastricht (bijna 6 procent van de inwoners) behoren tot de tien Nederlandse gemeenten met het hoogste armoederisico. Ook de drie grote steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag staan in de top tien.

Energietoeslag

De landelijke daling wordt volgens het CBS veroorzaakt door de energietoeslag, die in 2022 voor het eerst werd uitgekeerd aan huishoudens met een laag inkomen. Als de energietoeslag en andere inkomensondersteunende maatregelen niet worden meegerekend zou het armoederisico op 5,9 procent uitkomen.

Lees ook: [Tienduizenden Limburgers kunnen energietoeslag krijgen, maar de regels zijn ingewikkeld: krijg je nu 800 of 1300 euro? En hoe vraag je het aan?](#)

Ook het aantal minderjarige kinderen dat risico liep op armoede daalde. In 2022 woonden in ons land 165.000 kinderen in een gezin met een armoederisico. Dat zijn er 27.000 minder dan een jaar eerder.

Koopkrachtbedrag

Het CBS maakt gebruik van de lage-inkomensgrens om armoede in kaart te brengen. Deze grens staat voor een vast koopkrachtbedrag en wordt jaarlijks gecorrigeerd voor de prijsontwikkeling.

Lees ook: [Meeste huishoudens houden in 2024 meer geld over, bijstandsonvangers niet](#)

De lage inkomensgrens lag in 2022 voor een alleenstaande op 1200 euro netto per maand. Voor een stel zonder kinderen was dat 1690 euro, en met twee minderjarige kinderen was dit 2300 euro. Voor een eenoudergezin met twee minderjarige kinderen lag de grens op 1830 euro.

10. Er is natuurlijk wel een discussie over wat we verstaan onder dak- en thuisloosheid

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 9 november 2023

Staatssecretaris Maarten van Ooijen (VWS) over Nationaal Actieplan Dakloosheid.

– Demissionair staatssecretaris Maarten van Ooijen (Volksgezondheid, Welzijn en Sport).
Foto: Robin Utrecht (ANP)

Van het afschaffen van de kostendelersnorm tot het wijzigen van de 4-weken-zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar: demissionair staatssecretaris Maarten van Ooijen (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) zet met 'zijn' *Nationaal Actieplan Dakloosheid* alles op alles om ervoor te zorgen dat iedereen een dak boven z'n hoofd heeft.

Het is een ambitieus plan: nul daklozen in 2030. In december vorig jaar maakte staatssecretaris Maarten van Ooijen (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) het zogenoemde *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis* bekend. Daarin werden tientallen stappen en doelstellingen aangekondigd. Het plan legt onder meer een link met psychische en sociale problematiek, regels rond uitkeringen, en uitstroom uit jeugdzorginstellingen. Het kabinet stelde 65 miljoen euro extra beschikbaar, bovenop de 385 miljoen euro die al voor gemeenten was gereserveerd.

Opganglocaties

Nu, bijna een jaar later, lijkt er schot in de zaak te zitten. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) becijferde dat het aantal daklozen vorig jaar is gedaald. Maar opvanglocaties merken daar niks van. Douwe van Riet van HVO-Querido, dat opvang en begeleiding biedt aan mensen die dakloos zijn, ziet in de praktijk juist het tegenovergestelde. Volgens de bestuurder worden 65-plussers, on-gedocumenteerden en jongeren onder de 18 jaar niet meegenomen, en juist onder hen is het probleem groeiende.

Koen Enneking

Hoe verklaart u dat?

Maarten van Ooijen

‘Daarvoor doe ik graag een paar stappen terug. Om te beginnen die CBS-cijfers. Die laten zien dat de afgelopen vijftien jaar dakloosheid alleen maar is toegenomen. De afgelopen jaren daalde het iets, wat parallel loopt aan de extra inzet van mijn voorganger Paul Blokhuis [van 2017 tot 2022 staatssecretaris VWS, red.]. Maar dat is al wel weer anderhalf jaar geleden. We kwamen toen net uit de coronacrisis; begin 2022 viel Rusland Oekraïne binnen. We moeten het tijdsgewricht en de situatie waar deze schattingen op gebaseerd zijn niet uit het oog verliezen. De cijfers gaan niet over de afgelopen drie maanden.’

‘Ik sluit mijn ogen zeker niet voor de bestaande realiteit. Heel veel maatschappelijke opvanginstellingen zitten overvol. Maar er is natuurlijk wel een discussie over wat we verstaan onder dak- en thuisloosheid. Het is een schatting, geen telling. Daarbij erken ik dat de definitie die het CBS hanteert beperkt is. De zogenoemde ETHOS telling, die recent is gebruikt bij de telling van het aantal dak- en thuislozen in Noordoost-Brabant, moet écht een goed beeld van de realiteit creëren. Die methode houdt eveneens rekening met bankhoppende jongeren. Zij slapen niet op straat of in de opvang, maar bij vrienden en familie.’

Koen Enneking

Voor het actieplan zijn zes inhoudelijke doelstellingen opgesteld. Eén daarvan is het versterken van bestaanszekerheid. Waarom?

Maarten van Ooijen

‘Allereerst omdat bij dakloze mensen de bestaanszekerheid totaal is weggevaagd. Maar er is ook een andere reden. Financiële problematiek leidt heel vaak tot dakloosheid, veel te vaak. Als je wilt voorkomen dat mensen dakloos raken, zul je financiële zekerheid moeten garanderen. Zo voorkom je dat iemand zijn of haar woning wordt uitgezet omdat hij of zij de rekeningen niet meer kan betalen.’

Koen Enneking

In januari werd de kostendelersnorm voor thuiswonende jongvolwassenen tot 27 jaar afgeschaft. Dat zou, als het goed is, ook een maatregel moeten zijn om dakloosheid te voorkomen.

Maarten van Ooijen

‘Klopt.’

Koen Enneking

En, werpt het z'n vruchten af?

Maarten van Ooijen

‘Het is eigenlijk nog te vroeg om daarover te kunnen oordelen. Bovendien moet je zo'n maatregel altijd in een bredere context zien. Het is nooit een *silver bullet* die het hele

probleem oplost. Daarbij kan ik me heel goed voorstellen dat het nog bij mensen moet landen. Als je nog steeds denkt dat die regel bestaat, pas je je gedrag niet aan.'

Jongeren tot 27 jaar moeten nu eerst vier weken zelf zoeken naar een baan of studie voordat de gemeente hun aanvraag voor een bijstandsuitkering in behandeling neemt. Veel kwetsbare jongeren hebben echter geen financiële buffer waarmee zij deze periode zonder inkomen kunnen overbruggen. De gemeenten Utrecht en Arnhem hebben deze 4-weken-zoektermijn al geschrapt, maar zij wijken hierdoor af van de Participatiewet.

Koen Enneking

Waarom is dit nog niet landelijk geregeld? Het wordt namelijk wel genoemd in het actieplan.

Maarten van Ooijen

'Mijn collega Carola Schouten [minister voor Armoedebelief en Participatie, red.] werkt aan een wetsvoorstel waarin deze verplichting wordt omzet in een kan-bepaling. Het is dan geen verplichting meer, maar gemeenten zouden in de toekomst nog wel de 4-weken-zoektermijn kunnen opleggen.'

Koen Enneking

Jongeren die niet de luxe hebben om vier weken te wachten, kunnen door deze zoektermijn dakloos worden. Met een kan-bepaling mogen gemeenten die verplichting nog steeds opleggen. Waarom niet volledig schrappen?

Maarten van Ooijen

'Als iemand vanwege de 4-weken-zoektermijn dakloos dreigt te raken, is er voor gemeenten geen enkele reden om die verplichting op te leggen. Gemeenten zeggen ook dat ze die zoektermijn niet willen, dus ik ga ervan uit dat ze dat middel ook in de toekomst niet zullen gebruiken. Overigens geldt ook hier dat we van één maatregel geen wonderen moeten verwachten.'

Zo'n 60 procent van de dakloze jongeren heeft een verleden in de jeugdzorg. Veel gemeenten kennen alleen in uitzonderlijke gevallen verlengde jeugdzorg toe. D66-Kamerlid Rens Raemakers wil de 'bewijslast' omdraaien: gemeenten moeten kunnen aantonen dat jeugdhulp niet langer nodig is. De Tweede Kamer steunde zijn motie.

11. Opinie: Geldzaken, jong geleerd is...

Dagblad de Limburger 8 november 2023

Scholen leren kinderen op speelse wijze omgaan met geld via een escaperoom in een caravan. ©Ermino Armino

Financiële opvoeding van jonge mensen lijkt nog steeds een ondergeschoven kindje en daarmee laten we belangrijke kansen liggen, zeker in een tijd waarin geld steeds meer digitaal wordt. En daardoor uit het zicht dreigt te verdwijnen. Een laatste briefje van 10 euro in de portemonnee spreekt meer aan dan een pinpas of app.

Bij het doornemen van de verschillende verkiezingsprogramma's viel me op dat er één partij was die meer aandacht voor financiële vaardigheden in het onderwijs vroeg. Bijzonder, want dat is zelden een politiek item geweest. Dat er meer aandacht voor kennis en inzicht in geldzaken wordt gevraagd is op zich een goed teken en volgens mij hard nodig.

Thuis

Daar houdt het echter niet bij op. Al lang is er in Limburg aandacht voor lessen in het omgaan met geld op scholen. De Week van het Geld, projecten van het Graaf Huyn College en ongetwijfeld meer op andere plaatsen. Toch is dat niet genoeg. Omgaan met geld en vooral de waarde ervan kennen, leer je niet op school. Dat leer je in de praktijk en die praktijk begint in het gezin.

Financiële opvoeding begint thuis. Vooral door kinderen zo vroeg mogelijk te betrekken bij de huishoud financiën waardoor zij inzicht krijgen in hoe je een huishouden op een effectieve wijze beheert. Ooit zullen zij dat ook gaan doen. En ja, een huishouden heeft inkomen, noodzakelijke uitgaven en neemt beslissingen over de besteding van het inkomen.

Beslissingen waar je kinderen rustig bij kunt betrekken. Misschien niet het meest favoriete onderwerp maar wel heel belangrijk.

Besef

In een ideale situatie is er maandelijks een bijeenkomst van het gezin waarin de uitgaven besproken worden. Vaste lasten, huur, hypotheek, energie, internet, voeding worden besproken. Hoe datgene dat overblijft zal worden besteed, daar mag iedereen haar of zijn mening over geven. Is er iets waarvoor gespaard moet worden, hoe zit het met het zakgeld en vooral hoe komen we deze maand uit. Welke kosten gaan er nog komen, schoolgeld, sporten en dergelijke. Dan blijkt ook wat er wel en niet kan en worden de uitgaven duidelijk. Besef van de waarde van dingen. Ook de grenzen van wat kan en wat niet kan en over wat wel en minder belangrijk is. En de baby is er ook bij. Die geeft dan nog niets uit maar kost wel het nodige.

Het maken van keuzes op financieel gebied wordt er concreter mee. Daarbij leren jongeren ook om over geld te praten en rekening met elkaar te houden.

Veel gehoorde kritiek hierop is dat je kinderen niet lastig moet vallen met dit soort dingen, die hebben iets anders aan hun hoofd. Die willen plezier maken, niet teveel bij ernstige zaken stilstaan. Daar komen ze later wel achter. De vraag is wanneer, door schade en schande wellicht. Dat wil je als ouder toch niet.

Dat een school jongeren leert hoe economie werkt, aan welke verleidingen ze bloot staan, hoe handige zakenlui aan hen willen verdienen en hoe ze zich daartegen kunnen beschermen, heel goed en hard nodig. Hoe meer hoe beter. Leren om te gaan met digitale middelen en de juiste keuzes maken bij aankopen. Deze 'theorie' zal sneller opgepakt worden als er thuis ook over kunt praten.

Hard

Zonder een goed samenspel van ouders, de voorbereiding en de school die daarmee verder gaat zal financiële opvoeding veelal abstract blijven, een technische benadering. Jongeren hebben er recht op om goed voorbereid in het leven te stappen, zelfstandig te worden en er niet met pijn en moeite achter moeten komen hoe hard dat leven kan zijn.

Dick Haster, oud-docent communicatievaardigheden en coördinator van de Werkplaats Financiën Sittard-Geleen-Born

12. Meer hulp voor Maastrichtse statushouders die willen studeren

Annelies Hendriks dagblad de Limburger 11 november 2023

Foto ter illustratie. — © Laurens Eggen

Om de drempels voor statushouders die willen studeren te verlagen, verlegt Maastricht de samenwerking met de stichting voor vluchteling-studenten UAF.

Die samenwerking heeft als doel statushouders met een kansrijk diploma te laten uitstromen vanuit de bijstand naar een betaalde baan. Zij houden dan hun bijstandsuitkering en hebben geen sollicitatieplicht. Maar het is maatwerk, zegt de woordvoester van wethouder Anita Bastiaans: „Bij elke statushouder die zich meldt, wordt gekeken of hij of zij daarvoor in aanmerking komt. Daarom is ook niet te voorspellen om hoeveel mensen het zal gaan de komende tijd.” Afgelopen jaar zaten zestien Maastrichtse deelnemers in een traject met het UAF.

Kansen

Het UAF begeleidt statushouders bij het kiezen, starten en afronden van een studie die past bij hun talenten. Ook helpt het UAF hen bij de oriëntatie op de arbeidsmarkt. Vaak hebben statushouders niet de kans gehad in hun thuisland om (af) te studeren of wordt hun diploma hier lager gewaardeerd of niet erkend. Door een passende studie te volgen, vergroten ze hun kans op een betaalde baan. Het UAF helpt hen verder om wegwijs te worden in het Nederlandse onderwijssysteem en helpt hen met financiële steun voor studiekosten.

Vrijstelling

Het is de gemeente die bekijkt of er – onder voorwaarden – gestudeerd kan worden met behoud van de bijstandsuitkering en met vrijstelling van sollicitatieplicht. De gemeente financiert de begeleiding en bemiddeling vanuit het UAF vanuit de reguliere re-integratiegelden. Om welk bedrag het gaat is evenmin te voorspellen, zegt de woordvoester.

75 jaar

Het UAF bestaat 75 jaar en is daarmee de oudste vluchtelingenorganisatie van Nederland. Sinds de oprichting heeft het UAF ongeveer 40.000 gevluchte studenten en professionals begeleid, afkomstig uit ruim tachtig landen. 'Deze ondersteuning is nog altijd nodig om toegang te krijgen tot opleidingen en banen die aansluiten bij de kennis, talenten en ambities van deze mensen', meldt de stichting.

13. Kabinet zet meer in op kleinschalige opvang asielzoekers

Bron: ANP 11 november 2023

De komende tijd gaat het demissionaire kabinet meer inzetten op kleinschalige opvang van asielzoekers. Gemeenten vragen hier al langer om en ook de Tweede Kamer heeft daar meermaals op aangedrongen.

Den Haag

Staatssecretaris Christophe van der Maat (asiel) schrijft in een Kamerbrief dat het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) hiertoe langjarig gaat samenwerken met het Rode Kruis. Deze organisatie kan helpen bij de ondersteuning op kleinere locaties, vanaf ongeveer vijftig asielzoekers

Verzet

Gemeenten zien vaak meer in kleine opvanglocaties omdat dit beter zou passen bij buurten en wijken. In vooral kleine plaatsen is vaak verzet van omwonenden als daar een grote opvang komt voor soms honderden asielzoekers.

Lange tijd was het COA geen voorstander van kleine opvanglocaties, omdat dit logistiek niet handig zou zijn. Zo is daar relatief meer personeel nodig, terwijl er al krapte is in het personeel. De Kamer nam evenwel al in de zomer van 2022 een motie van de Christen Unie aan om meer kleine locaties te openen, omdat er een groot tekort aan opvangplekken was.

Ook wordt gekeken of locaties die eerder zijn gebruikt voor crisisnoodopvang ook kunnen worden omgevormd tot kleinere asielopvanglocaties. Deze locaties zijn sinds afgelopen juli overgegaan in tijdelijke gemeentelijke opvang

Daarnaast is een regeling voor tijdelijke opvang in hotels en andere accommodaties uitgebreid en verlengd tot 1 januari 2025. Hierdoor kunnen meer gebouwen worden ingezet om tijdelijk onderdak te bieden aan bijvoorbeeld statushouders die wachten op een woning in een gemeente

Gemeenten huisvesten te weinig statushouders omdat er sprake is van een woningtekort. Statushouders blijven daardoor te lang in de asielcentra. Op dit moment gaat het om 16.000 vergunninghouders en dat loopt in 2024 op tot naar schatting 21.000.

Proef

Een proef om (potentiële) overlastgevers met een kansarm asielverzoek sneller terug te sturen naar het land van herkomst is geslaagd. Sinds het begin van deze pilot in november 2022 heeft de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) 480 zaken versneld behandeld. Dat leidde in 400 gevallen tot een afwijzing. Het gaat hierbij vooral om mensen uit Algerije, Marokko en Tunesië.

14. Drieëntachtig procent Nederlanders digitaal vaardig

Marjolein van Triqt Binnenlands Bestuur 10 november 2023

Nederland heeft het EU-doel van minstens 80 procent inwoners met digitale basisvaardigheden in 2030 nu al bereikt.

© ANP/ Martine Hoving

In 2030 moet 80 procent van de EU-bevolking ten minste over digitale basisvaardigheden beschikken. Deze doelstelling heeft Nederland per 2023 al bereikt. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat 83 procent van de Nederlanders tussen 16 en 75 jaar minimaal digitale basisvaardigheden heeft.

Verschil in leeftijdsindeling

Lichtelijk verwarrend: de Europese Unie hanteert voor het doel van 'digitalisering 2030' een andere leeftijdsindeling voor digitale vaardigheden dan het CBS sinds jaar en dag voor Nederland hanteert. Het Europese doel laat de 75-plussers volledig buiten beschouwing.

Volgens de cijfers die vandaag over Nederland zijn [gepubliceerd](#), heeft bijna 79 procent van de Nederlanders minimaal digitale basisvaardigheden. In 2021 was het nog 74 procent. Het gaat dan om de hele bevolking vanaf 12 jaar, dus inclusief 75-plussers.

Eigen inschatting

De cijfers zijn afkomstig uit een enquête naar ict-gebruik onder ongeveer 6 duizend mensen van 12 jaar of ouder. Het onderzoek wordt in alle EU-landen op dezelfde wijze uitgevoerd. Deelnemers geven zelf aan of ze beschikken over basisvaardigheden of meer dan basisvaardigheden op vijf gebieden: informatie en digitale geletterdheid, online communicatie, computers en online diensten, privacybescherming, en softwaregebruik. Nederlanders achten zichzelf het handigst met online communicatie en het minst handig met software.

Leeftijdsafhankelijk

Hoe digitaal vaardig mensen zijn, verschilt sterk per leeftijd en onderwijsniveau, schrijft het CBS. Er zijn meer dan twee keer zoveel mensen met meer dan digitale basisvaardigheden onder de 25- tot 45-jarigen als onder de 65- tot 75-jarigen. Daarboven neemt het aantal mensen met meer dan digitale basisvaardigheden snel af.

Nederland staat samen met Finland bovenaan in een overzicht uit 2021 van EU-landen met het grootste aandeel inwoners van 16 tot 75 jaar met minimaal digitale basisvaardigheden. Opvallend is dat Nederland het grootste percentage inwoners met meer dan digitale basisvaardigheden kent (of in ieder geval meer inwoners die zichzelf zo beschrijven).

15. Principeakkoord cao sociale werkvoorzieningen

[Stijn Vos](#) Binnenlands Bestuur 10 november 2023

Medewerkers van sociale werkvoorzieningen gaan erop vooruit.

Een demonstratie eerder dit jaar – ANP/Hollandse Hoogte/Maarten Hartman

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een onderhandelaarsresultaat bereikt met de vakbonden over het tussentijds opbreken van de cao's Sociale

Werkvoorziening (SW) en Aan de slag en over het verlengen van de Cao Aan de slag met één jaar. De ongeveer 75.000 werknemers gaan erop vooruit.

Cao's

De Cao SW geldt voor werknemers die vóór 1 januari 2015 in dienst waren in het kader van de Wet sociale werkvoorziening. De Cao Aan de slag geldt voor werknemers met een arbeidsbeperking, in dienst van een gemeente of een onderdeel van de gemeente, die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen. Zij worden in het kader van de Participatiewet door gemeenten ondersteund en, indien mogelijk, naar regulier werk begeleid.

FNV en Cedris

De FNV en Cedris, de landelijke vereniging voor een inclusieve arbeidsmarkt, pleiten [al langer](#) voor betere arbeidsomstandigheden voor SW medewerkers. Volgens de VNG zorgt het bereikte resultaat voor de langverwachte zekerheid en verbetering van de arbeidsvoorwaarden. Veel werknemers verdienen het WML (wettelijk minimumloon) en dat is in 2023 met 13,6 procent gestegen. 'Door deze stijging zijn veel schalen ingehaald door het wettelijk minimumloon. Dit wordt met het resultaat gerepareerd', aldus de VNG.

Reiskosten en eenmalige bijdrage

De tegemoetkoming woon-werkverkeer (reiskosten) wordt, voor werknemers die daar nu recht op hebben, per 1 januari 2024 verdubbeld van € 0,10 naar € 0,21 per kilometer. Verder ontvangen alle werknemers die op 1 december in dienst zijn een eenmalige uitkering van € 75,- bruto naar rato van het dienstverband. Verder worden bij beide cao's de loonschalen verhoogd.

Het rijk

De VNG hoopte lange tijd op extra structurele financiering van de arbeidsvoorwaardenruimte vanuit het Rijk, maar die is tot op heden niet toegezegd of slechts incidenteel. 'Deze belangrijke groep werknemers heeft ook recht op een compensatie voor alle gestegen kosten', aldus Raymond Vlecken, burgemeester van Weert, die namens de VNG de onderhandelingen leidt. 'We stellen onze leden voor de maatregelen voorlopig binnen de gemeentelijke begroting te financieren. We blijven natuurlijk bij het Kabinet aandringen om de verantwoordelijkheid voor deze groep werknemers alsnog op te pakken en gemeenten te compenseren.'

Reactie Cedris

Cedris is blij met het resultaat, maar doet ook een oproep aan Den Haag. 'Eenmalig geld, dat eigenlijk bedoeld is om de tekorten bij de sociale ontwikkelbedrijven op te vangen, wordt nu ingezet om werknemers een fatsoenlijke beloning te geven. Dit maakt duidelijk hoe urgent de situatie van onze werknemers is. Dit vraagt natuurlijk om een structurele oplossing, waarvoor politiek Den Haag nu eindelijk eens verantwoordelijkheid moet nemen', aldus voorzitter Mohamed el Mokaddem.

De VNG zal beide resultaten door middel van één ledenraadpleging voorleggen aan gemeenten. De uitkomst van de ledenraadpleging wordt op 14 december voorgelegd aan het VNG-bestuur, zij beslist of de cao's bekrachtigd kunnen worden.

16. Sittard-Geleen maakt ‘serieus werk’ van ontmoetingsruimte in ‘eenzame’ wijk Kemperkoul na massale steun voor burgerinitiatief

Marjolein Welling dagblad de Limburger 14 november 2023

In de strijd tegen de eenzaamheid in de buurt komt in de Sittardse wijk Kemperkoul een ontmoetingsruimte. De gemeente Sittard-Geleen gaat daar „serieus werk van maken” na een burgerinitiatief dat door ruim tweehonderd inwoners werd gesteund. „Je kunt in onze buurt nergens terecht om even een praatje te maken.”

Telkens kregen Bep Weijenberg en de vier initiatiefnemers dezelfde signalen te horen in de Sittardse wijk Kemperkoul. „Onze wijk telt bijna zesduizend inwoners en eenzaamheid is een gigantisch probleem”, zegt Weijenberg. „Zowel onder ouderen als jongeren. Je kunt in onze buurt nergens terecht om even een praatje te maken. Daar wilden we graag iets aan doen.”

Behoefte

De ontmoetingsruimte moet volgens Weijenberg meer dan alleen een plek worden waar je enkel koffie kunt drinken. „Je kunt er bijvoorbeeld ook een spelletje spelen of aan een workshop deelnemen. En er zal altijd iemand aanwezig zijn bij wie je je verhaal kwijt kunt. Indien nodig kan zo iemand je doorverwijzen naar de juiste instantie.”

Weijenberg startte begin dit jaar met vier anderen het burgerinitiatief om te komen tot een ontmoetingsruimte in Kemperkoul. De kartrekkers stuurden een brief aan het college van B en W met het verzoek om hieraan mee te werken en kwamen in gesprek met de gemeente. „Zij wilden weten of de inwoners van de wijk hier behoefte aan hebben”, zegt Weijenberg.

Lees ook: [Vierduizend Limburgers zoeken maatje](#)

Ruime steun

Om dit laatste te peilen, verspreidden de initiatiefnemers bijna drieduizend flyers in Kemperkoul. Het leverde meer dan tweehonderd handtekeningen op van mensen die het initiatief ondersteunen. Ook hebben 75 vrijwilligers zich gemeld om mee te helpen de ontmoetingsruimte te runnen.

Met het burgerinitiatief haakt de groep aan bij het gemeentelijke programma *Samen Sterk tegen Eenzaamheid* dat al enkele jaren loopt in Sittard-Geleen. Het gaat daarbij om een samenwerking tussen onder meer de gemeente, Burgerkracht Limburg, Zuyd Hogeschool en Partners in Welzijn. „Een van de actiepunten in dit programma is onder meer om ontmoetingsinitiatieven en -plekken te versterken”, zegt Weijenberg. „We hebben mee gezocht naar een goede locatie.”

Verantwoordelijk wethouder Ivo Tillie laat weten het burgerinitiatief te steunen. „We willen serieus werk maken van een ontmoetingsplek in Kemperkoul en zijn blij dat er in de buurt zoveel steun voor is. Waar de ruimte moet komen, gaan we nog onderzoeken. Het moet een gezellige plek worden waar je bij elkaar kunt komen voor een kop koffie.”

17. Amsterdam start met 'Bijstand in één dag'

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 14 november 2023

Daarnaast komt het stadsbestuur met een 'garantiekноп'.

© Shutterstock

Met 'Bijstand in één dag' wil de gemeente Amsterdam ervoor zorgen dat daklozen sneller een uitkering kunnen aanvragen. Daarnaast wil het college van B en W dat het makkelijker wordt om vanuit de bijstand weer een nieuwe baan te zoeken.

De proef 'Bijstand in één dag' beoogt de beoordeling en goedkeuring van bijstandsaanvragen te versnellen. Door binnen één dag de aanvraag te beoordelen, kan de gemeente uitkeringsgerechtigden binnen 24 uur uitbetalen. Het college van B en W wil daklozen hiermee meer duidelijkheid en zekerheid geven. 'Als je dakloos bent is het überhaupt heel moeilijk om je leven weer op orde te krijgen. Als je écht lang moet wachten totdat je een uitkering krijgt, dat schiet natuurlijk niet op', [zegt](#) wethouder Rutger Groot Wassink (Sociale zaken).

Regen in de drup

Ook moet het experiment grotere problemen voorkomen. Groot Wassink: 'Als je dan echt vier weken moet wachten, kan het zijn dat je problemen ernstig verergeren. Nu zou je dan gelijk in staat zijn op ergens een kamer te huren. We voorkomen hiermee dat je van de regen in de drup belandt.'

Postadres

Normaliter hebben inwoners een vast adres nodig om een bijstandsuitkering aan te vragen. Iets wat dakloze mensen niet hebben. Maar dat probleem is volgens de GroenLinks-wethouder wel op te lossen. 'We hebben ook postadressen als gemeente. Bijvoorbeeld als mensen dakloos zijn, dan kunnen ze een postadres van de gemeente krijgen.' De proef loopt

van 1 november tot en met 30 april 2024. De gemeente gaat het komende half jaar 250 mensen volgen om te kijken of de pilot werkt.

Garantieknop

Daarnaast komt het stadsbestuur met een 'garantieknop'. 'Veel Amsterdammers in de bijstand zijn huiverig om te gaan werken. Ze denken dat ze dan minder geld krijgen, bijvoorbeeld omdat ze hun toeslagen verliezen', [schrijft](#) de gemeente. Als mensen in de bijstand beginnen met werken en binnen zes maanden hun baan verliezen, kunnen zij met de 'garantieknop' meteen weer bijstand krijgen als dat nodig is. Dit moet ervoor zorgen dat zij minder stress ervaren en het makkelijker wordt gemaakt om weer een nieuwe baan te zoeken.

Honderden euro's tekort

Op dit moment komen mensen in de bijstand al honderden euro's tekort. Met beide plannen wil de gemeente ervoor zorgen dat Amsterdammers in de bijstand zich minder zorgen hoeven te maken over geld.

18. Opvang voor dakloze jongeren geopend in twee woningen in Sittard

Marjolein Welling dagblad de Limburger 15 november 2023

In Sittard is een opvang voor dakloze jongeren gestart. Deze zit in twee huizen in dezelfde straat, op loopafstand van het centrum. Er zijn vijf plekken beschikbaar.

De opvang is er voor jongeren tussen de achttien en 23 jaar die huisvesting en ondersteuning nodig hebben. „Waar deze twee huizen exact zijn, houden we uit veiligheidsoverwegingen voor de jongeren geheim”, zegt Monique Boogaard, zorgmanager bij Moveoo.

Professionals

„We hebben met alle omliggende burens contact gelegd en onze plannen besproken. Dit werd zo goed ontvangen, dat de jongeren nu al koffie bij hen zijn gaan drinken. Ze blijven regelmatig contact houden met elkaar.”

Elke dag zijn er in de opvanghuizen professionals aanwezig om de jongeren te begeleiden. „Als ze er net zijn, laten we hen eerst even op adem komen”, legt Boogaard uit. „Dan kijken we samen naar waar ze hulp bij nodig hebben. Stel iemand gaat niet naar school of werkt niet, dan kunnen we kijken naar hoe hij weer van betekenis kan zijn in de maatschappij. Maar we bieden bijvoorbeeld ook ondersteuning bij schulden of verslavingen.” De jongeren zitten gemiddeld drie maanden in de opvang.

Lees ook: [Forse zorgen over 'onmenselijke taferelen' in Sittard-Geleen: daklozen slapen op straat, al dan niet gedwongen](#)

Begeleiding

Deze plek is een initiatief van daklozenopvang Moveoo, die meerdere locaties in de Westelijke Mijnstreek heeft. ZOWonen heeft de huizen beschikbaar gesteld en de gemeente Sittard-Geleen zorgde voor de financiering.

„In deze regio hadden wij alleen een opvanglocatie voor volwassenen”, vertelt Boogaard. „Dakloze jongeren moesten zich ook op deze plekken melden. Het past niet altijd om hen tussen oudere leeftijdsgenoten te plaatsen, omdat zij andere vormen van begeleiding nodig hebben. Bij jongeren zie je bijvoorbeeld dat ze moeilijk hulp durven vragen of vaker in relaties terechtkomen waarin misbruik van hen wordt gemaakt.”

19. Bijstand loopt langzaam leeg, meer werklozen in Limburg vinden baan

Connie de Jonge dagblad de Limburger 15 november 2023

Ook zestigplusser vindt sneller weer een baan. — © ANP/HH

Mensen die hun baan verliezen belanden onder andere in Limburg minder snel in de bijstand. Voor die tijd vinden werklozen op de huidige krappe arbeidsmarkt weer werk.

Dat blijkt uit nieuwe cijfers van uitkeringsinstantie UWV. Vorig jaar kregen 7500 mensen een bijstandsuitkering nadat hun WW was afgelopen, nog geen 3 procent van alle werklozen. Dat betekent dat het aantal mensen dat doorstroomt naar de bijstand bijna gehalveerd is ten opzichte van het jaar ervoor.

Verschillen

Opvallend is dat er regionaal behoorlijke verschillen zitten in de leegloop van de bijstand. Zo komen werklozen in bijvoorbeeld Noord-Brabant, Limburg en Noord-Holland na de WW minder vaak in de bijstand terecht dan in de regio's rond Den Haag en Rotterdam of in Oost-Groningen.

Volgens Van Brakel komt dat waarschijnlijk doordat er in die laatste gebieden relatief meer mensen wonen met een lagere opleiding of een kleiner inkomen. Eerder bleek al dat ook alleenstaanden verhoudingsgewijs meer kans hebben om in de bijstand te belanden als ze hun baan verliezen.

Zestigplussers

Volgens UWV-arbeidsmarktadviseur Katinka van Brakel maakt het daarbij niet uit hoe oud de betrokken werklozen zijn. „Je ziet in alle leeftijdscategorieën dat het deel dat in de bijstand komt is verminderd. Ook bij zestigplussers.”

Een kanttekening daarbij is wel dat ouderen vaak langer gewerkt hebben en dus ook langer in de WW (maximaal twee jaar) kunnen zitten voordat ze doorstromen naar de bijstand. Jongeren hebben vaak minder rechten opgebouwd. „Als het economisch goed gaat komen jongeren eerder aan een baan dan ouderen. Maar als het tegen zit vliegen ze er ook weer eerder uit”, aldus Van Brakel.

Uitzendbaan

Bovendien geldt voor iedereen dat er aan de bijstand strenge regels verbonden zijn. Wie een partner heeft met een redelijk inkomen of wie nog bij zijn ouders woont krijgt geen uitkering. Ook kunnen sommige mensen na afloop van de WW nog een private uitkering krijgen, maar daar heeft het UWV geen zicht op.

Uit de cijfers blijkt dat pakweg een kwart van de WW-gerechtigden via een uitzendbureau een nieuwe functie vindt. Die route is minder populair dan een aantal jaren geleden, omdat bedrijven sollicitanten tegenwoordig eerder een tijdelijk of een vast contract aanbieden.

Een andere mogelijkheid voor werklozen is om als zzp'er aan de slag te gaan. Van Brakel: „Daar hoor ik mensen wel meer over praten, maar we zien nog niet in de uitstroomcijfers terug dat dat vorig jaar echt vaker is gebeurd.” Het UWV helpt mensen die dat willen eventueel bij de voorbereiding op het ondernemerschap.

20. Minder schroom voor categoriale bijstand

[Stijn Vos](#) *Binnenlands Bestuur 14 november 2023*

Nadja Jungmann en Willemijn Roozendaal van de Commissie Sociaal Minimum over dilemma's voor gemeenten, en wat ze nog wel kunnen doen.

© Shutterstock

Het rapport van de Commissie Sociaal Minimum was duidelijk: de wettelijke sociale voorzieningen, via bijvoorbeeld de participatiewet en de toeslagen, zijn niet genoeg meegegroeid met de stijgende kosten voor levensonderhoud. Gemeenten compenseren steeds vaker op een manier die eigenlijk niet mag, maar wel noodzakelijk blijkt.

Disbalans

‘Er is sprake van een disbalans’, zegt Nadja Jungmann, bijzonder hoogleraar en lector Schuldenproblematiek aan respectievelijk de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool Utrecht. Jungmann was tevens lid van de Commissie Sociaal Minimum. ‘We hebben in onze adviezen benadrukt dat het van groot belang is dat de bijstand toereikend is om het sociaal minimum te waarborgen. Plus iets extra’s, wat wij noemen het ‘flexbudget’. Er gaat altijd wel iets stuk, en iedereen maakt wel eens een financiële keuze die achteraf wat minder handig was. Dan moet je niet meteen aan de grond zitten.’

Loterij

Voor minima is het volgens haar haast een loterij geworden: woon je in een ruimhartige gemeente, of een gemeente die vrijwel niks extra’s doet voor de kwetsbare inkomensgroepen. ‘Er zijn grote verschillen tussen de voorzieningen die gemeenten aanbieden. Hierdoor verschilt de grens van het sociaal minimum. De lokale cultuur, en het lokale politieke landschap zijn dan bepalend voor de bestaanszekerheid. Natuurlijk kun je lokaal keuzes maken, maar dit gaat niet om een keuze. Het is een grondwettelijke opdracht voor de overheid om te voorzien in bestaanszekerheid. In een klein land als Nederland kun je niet verantwoordelijk dat er zulke grote lokale verschillen zijn.’

Inkomenspolitiek

Die rol voor gemeenten is wettelijk vastgelegd, zegt Willemijn Roozendaal. Zij is professor Sociaalzekerheidsrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam en was net als Jungmann lid van de Commissie Sociaal Minimum. 'Sinds 2004 is stapsgewijs de mogelijkheid van gemeenten om toeslagen aan bijstandsgerechtigden te geven steeds beperkter geworden. Gemeenten mogen geen inkomenspolitiek voeren. Het is dus ook niet de bedoeling om voor specifieke groepen voorzieningen te treffen.'

Maatwerk moet

'Het idee is dat het rijk vaststelt met hoeveel inkomen mensen in het algemeen rond kunnen komen, en dat gemeenten niet zelf mogen bedenken dat ze daar iets bij willen doen. Gemeenten mogen daarom alleen bijzondere bijstand verlenen als daar door bijzondere individuele omstandigheden aanleiding voor is', zegt ze. Er zijn wel enkele specifieke bepalingen die vormen van categoriale bijstand toestaan, bijvoorbeeld een gemeentelijke zorgpolis. En recentelijk de uitbetaling van de energietoeslag. Gemeenten mogen wel beslissen met welk inkomen en vermogen je nog in aanmerking komt voor de bijzondere bijstand.

Ze raken de schroom kwijt

Ondanks dat het eigenlijk niet mag is de realiteit dat gemeenten steeds vaker toch categorale bijstand verlenen. 'Gemeenten raken de schroom kwijt om zich zo strak te houden aan de wetgeving. Wij hebben als commissie geconstateerd dat de bijstand simpelweg te laag is. Dat hebben gemeenten natuurlijk ook gemerkt. Toen zijn ze dat generiek gaan aanvullen terwijl dat eigenlijk niet mag. Bijvoorbeeld door de bijzondere bijstand vrijer te gebruiken', aldus hoogleraar Roozendaal. In plaats van maatwerk te gebruiken in heel bijzondere gevallen, wat dus volgens de wet moet, worden voorzieningen steeds vaker voor allerlei vaak voorkomende kosten geboden. Volgens haar is dat bijna onoverkomelijk, en mogelijk ook wenselijk.

Lees het hele artikel [in BB21](#).

21. Aanpassing wegen rondom VDL Nedcar op zijn vroegst begin 2025

Frans Dreissen dagblad de Limburger 16 november 2023

Voorwaarde voor aanpassing van het wegennet is een investering door VDL Nedcar in een nieuwe stalling (E-Yard) voor de gebouwde auto's. — © John Peters

De aanleg van een randweg en ongelijkvloerse kruising bij VDL Nedcar vindt in het meest gunstige scenario begin 2025 plaats. Dat meldt de provincie Limburg.

De randweg is zeker (nog) niet van de baan, ook al zit het economisch bij VDL Nedcar momenteel enorm tegen en is er sprake van massaontslagen. Sterker, volgens bronnen binnen het provinciehuis, heeft VDL Nedcar juridisch sterke troefkaarten en wordt het heel lastig voor de provincie om onder de investering uit te komen.

De aanpak van de wegen rondom de autofabriek wordt gefinancierd door de provincie (49 miljoen euro), VDL Nedcar (11,9 miljoen) en de ministeries Economische Zaken en Klimaat (9,3 miljoen) en Infrastructuur en Waterstaat (5 miljoen). Dat laatste ministerie heeft haar financiële bijdrage gereserveerd tot en met 2023. Onlangs is minister Mark Harbers van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat akkoord gegaan met een verlenging van die termijn tot eind 2025.

Criteria

De aanpassing van het wegennet is aanzienlijk vertraagd. VDL Nedcar heeft immers volgens een vertrouwelijk rapport van adviesbureau PWC nog niet voldaan aan de vijf criteria van de 'go no-go-bepalingen' die eind 2020 door het provinciaal bestuur, VDL (Nedcar) en de toenmalige fractievoorzitters van Provinciale Staten zijn overeengekomen.

Onderdeel van die afspraken is dat Nedcar meerdere nieuwe opdrachtgevers moet hebben, er een ambitie is van een structureel werkgelegenheidsniveau van gemiddeld 6000 à 6500 medewerkers en er investeringsbesluiten door VDL Nedcar zijn genomen van ten minste 87 miljoen euro wat betreft grondaankopen, een stalling (E-Yard) voor gebouwde auto's, natuurcompensatie en investeringen in ICTsystemen en opleiding.

Begin 2025

Gedeputeerde Stephan Satijn bracht VDL Nedcar in juli op de hoogte van het 'not yet-go-besluit': „Zodra aan alle criteria is voldaan, en daar hebben wij vertrouwen in, zal de gunning van de opdracht plaatsvinden.” Nu is bekend dat dit op zijn vroegst begin 2025 zal worden.

22. Kabinet en gemeenten maken plan voor verbeteren schuldhulp

Bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 17 november 2023

Het kabinet, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de branchevereniging voor financiële hulpverleners NVVK en kenniscentrum Divosa hebben gezamenlijk een plan gemaakt om de schuldhulp in Nederland te verbeteren. Het plan - Elementen van Basisdienstverlening – gaat gemeenten praktische richtlijnen en handvatten bieden om effectieve en toegankelijke hulp te bieden aan mensen met problematische schulden. Met veel van deze elementen kunnen gemeenten meteen aan de slag en anderen vragen nog uitzoekwerk. Daarnaast stelt het Rijk vanaf 2024 structureel €40 miljoen extra beschikbaar voor onder andere de dienstverlening van gemeenten.

De "Elementen van Basisdienstverlening" benadrukt de noodzaak om de hulp aan mensen met schulden op een gestructureerde manier vorm te geven. Onder deze elementen vallen onder andere een registratiesysteem waardoor verschillende hulpverleners beter kunnen samenwerken. Ook het standaard aanbieden van een saneringskrediet met aflostermijn van 18 maanden en het bieden van voldoende nazorg zijn onderdeel van de basisdienstverlening. Zo moet er bijvoorbeeld altijd persoonlijk contact worden opgenomen als iemand na een schuldhulptraject een terugval heeft en wederom ernstige schulden dreigt op te bouwen.

Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen Carola Schouten: *“Er zijn te veel Nederlanders bij wie de schulden boven het hoofd groeien. De vele onbetaalde rekeningen zorgen ervoor dat zij nooit zorgeloos zijn. De schulden gaan hun leven bepalen. Schuldhulpverlening moet mensen weer perspectief geven, en hen helpen het leven weer op de rit te krijgen. Dan mag het niet uitmaken in welke gemeente je woont, die hulp moet beschikbaar zijn. Het is daarom heel belangrijk dat we – samen met de VNG, Divosa en de NVVK – gemeenten handvatten gaan bieden om dit goed te organiseren.”*

Het plan is een reactie op constatering, zoals die van de Ombudsman, dat de kwaliteit van geboden hulp sterk kan verschillen per gemeente. Door goede ervaringen van gemeenten te bundelen in de basisdienstverlening moet dit verbeterd worden. Het streven is dat alle gemeenten de richtlijnen en handvatten van "Elementen van Basisdienstverlening" invoeren.

Door de hulp aan mensen te verbeteren willen de partijen de kabinetsdoelstelling bereiken om het aantal huishoudens met problematische schulden te halveren ten opzichte van 2015. Destijds leefde 8,6 procent van de huishoudens met problematische schulden. In 2030 moet dit getal gedaald zijn naar 3,8 procent. Vorig jaar werd daarom al de termijn waarin mensen in de schulphulpverlening zitten verkort, van drie naar anderhalf jaar. Zo moeten mensen sneller perspectief krijgen op een schuldenvrij leven. En in september stuurde minister

Schouten de aangepaste Rijksincassovisie naar de Kamer, die als doel heeft te zorgen dat de Rijksoverheid bij het innen van schulden meer aandacht heeft voor de omstandigheden van mensen.

23. Gemeenten missen grip op aanpak energiearmoede

[Martin Hendriksma](#) Binnenlands Bestuur 20 november 2023

Gemeenten willen dat het rijk het oplossen van de energiearmoede meer naar zich toe trekt.

© Shutterstock

Gemeenten hebben beter zicht gekregen op inwoners die aan energiearmoede lijden en zijn ook vaker tevreden over de beschikbaarheid van financiële middelen om dit probleem aan te pakken. Maar het gaat nog steeds vaak mis in de samenwerking met andere overheden en met corporaties.

Voorrang

Dat blijkt uit de halfjaarlijkse monitor van TNO over de gemeentelijke uitvoering van het energiearmoedebeleid, ingevuld door 165 beleidsmedewerkers in 136 gemeenten. Vier van de vijf respondenten vinden dat gemeenten aan energiearme huishoudens voorrang zou moeten geven bij de renovatie van hun huis. Maar de helft vindt dat gemeenten onvoldoende handvatten heeft om die voorrang ook te realiseren.

Rijk

Om de lokale aanpak succesvoller te maken, kijkt een groeiend aantal gemeenten naar het rijk. Twee derde van hen wil bij dit dossier meer Rijksregie (vooral de kleinste gemeenten), Vier van de tien respondenten vinden dat Den Haag gemeenten zelfs moet kunnen verplichten om aan energiearme huishoudens voorrang te geven bij de renovatie van hun woning (dat was een half jaar geleden nog maar een kwart).

Samenwerking

De samenwerking met andere overheden kan sowieso een stuk beter, aldus de helft van de overheden. Over de (eventuele) rol van provincies bij dit onderwerp tasten vrijwel alle respondenten compleet in het duister. Vooral in kleine gemeenten leeft de wens om beter samen te werken met woningcorporaties.

Lang wachten

Om energiearmoede beter te bestrijden, zien gemeenten heil in een langetermijnbeleid door het Rijk, meer structurele middelen en voorspelbaarheid, en 'ondersteunende regie' vanuit het Rijk. Toch verwacht nog steeds twee derde van de respondenten dat een aanzienlijk deel van de energiearme huishoudens nog lang zal moeten wachten op ingrijpende woningverbetering.

24. Schouten komt met 'basisdienstverlening' voor schuldhulp

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 17 november 2023

Deze financiële hulp moeten gemeenten minimaal bieden.

Minister Schouten in de Tweede Kamer – ANP / Peter Hilz

De ene gemeente weet 8 procent van de inwoners met problematische schulden onder te brengen in een schuldregeling; de ander blijft steken op 2 procent. Om die verschillen te verkleinen presenteert demissionair minister Carola Schouten (Armoedebeleid en Participatie) een voorstel voor 'basisdienstverlening' in financiële hulpverlening.

Het voorstel kwam tot stand na [overleg](#) tussen het ministerie van SZW, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Divosa en de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK). Laatstgenoemde [vroeg](#) onlangs nog aandacht voor het verschijnsel dat de woonplaats bepalend lijkt te zijn voor de hulp die beschikbaar is. 'Gemeentelijke

beleidsvrijheid is een groot goed, maar je postcode mag niet bepalen of de hulp die je krijgt effectief is', betoogt de koepelorganisatie voor schuldhulpverlening.

Te grote verschillen

Dat die verschillen tussen gemeenten inderdaad te groot zijn, blijkt uit onderzoek van SZW naar de resultaten van 30 gemeenten. Gemiddeld komt 3 procent van de inwoners met problematische schulden in een schuldregeling terecht. Sommige gemeenten zitten op 2 procent, anderen op 8 procent. Wanneer alle gemeenten uitkomen op 8 procent, zou het aantal schuldregelingen kunnen verdubbelen tot 45.000 per jaar.

Hulpaanbod en communicatie

Ook onderzocht het ministerie bij 60 gemeenten het financiële hulpaanbod en de communicatie. Uit die analyse blijkt dat grote steden meer informatie aanbieden over financiële begeleiding dan kleinere gemeenten. Denk aan budgetbeheer of budgetcoaching. Er is eveneens beperkte informatie beschikbaar over nazorg, dat uiteenloopt van telefonisch contact tot doorlopende begeleiding.

Basisdienstverlening

Deze bevindingen droegen bij aan de totstandkoming van het plan 'Elementen van Basisdienstverlening', dat beschrijft welke dienstverlening elke gemeente moet aanbieden. Bijvoorbeeld een registratiesysteem waardoor verschillende hulpverleners beter kunnen samenwerken. Ook het standaard aanbieden van een saneringskrediet met aflostermijn van achttien maanden en het bieden van voldoende nazorg zijn onderdeel van de basisdienstverlening. Zo moet er altijd persoonlijk contact worden opgenomen als iemand na een schuldhulptraject een terugval heeft en wederom ernstige schulden dreigt op te bouwen.

Ombudsman

Met dit pakket wil Schouten (ChristenUnie) uitvoering geven aan de aanbevelingen die voortkomen uit de onderzoeken van onder meer de Nationale ombudsman. Die [stelde](#) dat de kwaliteit van geboden hulp per gemeente sterk kan verschillen. 'Het doel is verbeteren van de dienstverlening met als een van de beoogde resultaten om het aantal schuldregelingen jaarlijks te verdubbelen', [schrijft](#) de bewindsvrouw in haar brief aan de Tweede Kamer. 'Indien het aantal schuldenregelingen op geleidelijke schaal wordt verdubbeld, is de verwachting dat de kabinetsdoelstelling om het aantal huishouden met problematische schulden te halveren per 2030 dichterbij komt.'

Zomer 2024

Om dit alles van de grond te krijgen wil Schouten een actieplan waarin de elementen van de basisdienstverlening worden omgezet in 'concrete handvatten voor gemeenten'. Dit actieplan dient vóór de zomer van 2024 klaar zijn. Daarnaast moet er een monitor komen die op lokaal niveau het resultaat en de kwaliteit van de schuldhulpverlening in kaart brengt. Het idee is dat gemeenten dan meer inzicht krijgen in de impact van de basisdienstverlening. Ook gemeenteraden zouden hierdoor hun controlerende en sturende functie beter kunnen vervullen. Tot slot wil de minister bestuurlijke afspraken maken om 'te zorgen voor een zo goed mogelijke implementatie binnen het decentrale stelsel'.

25. Energie wordt duurder in 2024: huishoudens 'dik in de min'

Theo Besteman dagblad de Limburger 26 november 2023

© ANP/HH

Miljoenen huishoudens wachten komend jaar een tegenvaller op hun energierekening. De overheid schrapt per 1 januari steun van het prijsplafond en schroeft de belastingen ook op gasverbruik omhoog. Vooral lagere inkomens krijgen het zwaarder.

Nederland zit er warmpjes bij, onze gasbergingen zijn voor 98 procent gevuld. „Zorgwekkender voor huishoudens en het midden- en kleinbedrijf is dat het prijsplafond stopt en ondertussen de belasting op gas nog verder omhooggaat”, aldus directeur Ben Woldring van prijsvergelijker Gaslicht.com.

„Zorgen leven er over de betaalbaarheid van de energierekening volgend jaar als veel regelingen veranderen”, bevestigt energie-expert Puk van Meegeren van voorlichtingscentrum Milieu Centraal. „Vooral omdat het prijsplafond per 1 januari verdwijnt. De energieprijzen van nu zijn een stuk lager dan in het najaar van 2022, maar de prijzen voor gas en stroom blijven nog relatief hoog.”

Een grote groep mensen komt volgend jaar financieel „dik in de min” uit, zegt de woordvoerder van budgetinstituut Nibud.

'Worsteling'

„Vorig jaar was in de crisis driekwart van de huishoudens dagelijks of wekelijks bezig met zijn energierekening, dat is ongekend veel. Dat is afgenomen, maar we zien bij mensen in armoede dat ze worstelen met het betalen van de energierekening”, zegt Van Meegeren.

Per 1 januari 2024 verdwijnt de overheidssteun van het prijsplafond, die energiebedrijven tot een bepaald plafondgebruik van het totaalbedrag op de rekening aftrekken. Die steun maakt dat consumenten tot en met 31 december niet meer betalen dan 40 cent voor een kilowattuur elektriciteit tot 2900 kilowattuur verbruik en voor een kuub gas 1,45 euro tot 1200 kuub verbruik. Vanaf 1 januari betalen ze weer gewoon de prijs die in hun energiecontract staat.

Bijna een half miljoen huishoudens heeft een elektriciteits- en gascontract met tarieven die nu al boven dat prijsplafond liggen. „Het is voor deze huishoudens bijna altijd voordelig om een ander contract af te sluiten”, tipt de toezichthouder Autoriteit Consument en Markt.

Onzekerheid

Ruim vier miljoen huishoudens hebben een variabel of een zogeheten dynamisch contract, met vooraf afleesbare dagtarieven. De gas- en stroomprijs mag nu laag zijn, onduidelijk is of dat komende maanden zo blijft.

© ANP/HH

Daarbij laat de overheid de belasting op gas oplopen naar 0,58 cent per kuub, terwijl de stroombelasting met 0,11 cent afneemt. Daarnaast gaat de energiebelasting omhoog met 34 euro naar 631,39 euro, terwijl de netbeheerkosten met waarschijnlijk 8 euro per maand stijgen. „Dit gaat voor mensen die veel gas verbruiken zorgen voor een verhoging van de energierekening. De regering wil dat mensen minder gas verbruiken”, aldus Joris Kerkhof van prijsvergelijker Independer. Over een kuub gas betalen huishoudens vanaf 1 januari bijna 50 procent belasting, tegen nu 45 procent.

„Komend jaar maken vooral de belastingen en netbeheerkosten de energierekening duur, dat is een trendbreuk”, zegt commercieel directeur Boudewijn den Herder van Essent, de grootste leverancier.

Noodfonds

De realiteit is dat een aantal consumenten met alle complexe veranderingen en onzekerheid niet durft over te stappen op een financieel gunstiger vast contract, merkt het Nibud. Als de gasprijs deze winter omhoog schiet, kunnen lasten opeens pittig uitpakken voor deze huishoudens. „Er is een Noodfonds naast de toeslagen beschikbaar, maar dat is voor veel mensen toch te ingewikkeld”, aldus de woordvoerder van het Nibud.

Uit onderzoek voor Essent bleek deze week dat de energienota bij drie miljoen Nederlanders financieel pijn doet. „Het aflopen van een deel van de steunmaatregelen dit jaar betekent veel onzekerheid voor mensen. De kosten lopen ook nog steeds op. De verwachting is dat er ook nu weer mensen in de problemen komen”, zegt Tamara Madern, lector schuldpreventie en vroegsignalering (Hogeschool Utrecht).

„Je kunt je energiecontract omzetten naar een vast contract, en je oude afkopen. Maar er zijn zoveel regeltjes: het is voor veel mensen koffiedik kijken hoe het voor ze uitpakt. Als je continu geldzorgen hebt, dan is er stress. Het is veel lastiger om alles te overzien en heldere, rationele keuzes te maken”, waarschuwt Madern.

Teruggave belasting

De energiebelasting is in Nederland hoger dan bij buurlanden. „Maar huishoudens krijgen ook belasting terug”, aldus Van Meegeren. „Dat valt niet echt op, omdat energiebedrijven die teruggave verrekenen via het maandelijks voorschot dat je voor je energieverbruik betaalt.” Bij een standaard verbruik van gas en stroom betalen huishoudens voor de jaarrekening van 2024 zo'n 1160 euro belasting en krijgen ze 631 euro terug.

Veel huishoudens krijgen komend jaar een extra hypotheekruimte voor energiebesparende maatregelen, nuanceert Van Meegeren van Milieu Centraal de klap. Per energielabel loopt dat bedrag op. „Bij een huis met het lage E-, F- en G-labels kun je 20.000 euro extra op je hypotheek lenen als je verbouwt voor energiebesparingen.”

Huizen met energielabels C en D kunnen tot 15.000 euro extra subsidie krijgen, A- en B-labels zo'n 10.000 euro. „Zeker bij verbeteringen met flinke energiebesparing zullen je maandelijkse woonlasten dalen, ook al betaal je meer voor je hypotheek.”

„Energie blijft voorlopig duur”, zegt Joyce Donat van de Consumentenbond. „Dan is het zaak om zoveel als mogelijk je huis te isoleren en minder te verbruiken. Bij elkaar helpt dat echt.” Nederlandse huishoudens bespaarden vorig jaar 25 procent op hun verbruik van het toen zeer dure gas. Van Meegeren: „De meeste besparingsmogelijkheden heb je in een woning op de verwarming, van alle gasverbruik gaat daar twee derde aan op.”

26. Vroegsignalering bij schulden niet optimaal

[ANP](#) 26 november 2023

Particuliere verhuurders geven betalingsachterstanden lang niet altijd door aan gemeenten.

In 2021 telde Nederland 620.000 huishoudens met schulden, een aantal dat dit jaar is gestegen naar 726.000, meldt het [journalistieke platform Pointer](#) (KRO-NCRV).

Onderlinge verschillen groot

Om te voorkomen dat mensen in problematische schulden komen moeten energie- en waterleveranciers, zorgverzekeraars en woningverhuurders sinds 2021 betalingsachterstanden doorgeven aan de gemeente. De gemeente dient vervolgens contact op te nemen met de inwoner en hulp te bieden.

Maar er zijn nog meer problemen. Zo zijn de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog te groot en, blijkt uit onderzoek van Pointer, geven particuliere verhuurders betalingsachterstanden nog niet altijd door.

Particuliere verhuurders

Peter Heijkoop, VNG-bestuurder, zegt in een reactie: 'Particuliere verhuurders zijn de lastigste groep om er goed bij te krijgen. Gemeenten hebben vaak particuliere verhuurders wel aangeschreven, maar niet alle verhuurders reageren. We roepen ze echt op om ook aan te sluiten.'

27. Ondernemen met een uitkering

[Stijn Vos](#) *Binnenlands Bestuur* 27 november 2023

Nederland telt inmiddels 25 'sociale coöperaties' waar bijstandsgerechtigden een onderneming kunnen starten.

© Shutterstock

In een sociale coöperatie kunnen uitkeringsgerechtigden ondernemen zonder bang te zijn dat zij hun uitkering verliezen. Inmiddels kent Nederland 25 van deze organisaties. LaNSCO, het Landelijk Netwerk voor Sociaal Coöperatief Ondernemerschap, wil nog meer gemeenten over de streep halen om ook te investeren.

Het concept is al in 2013 ontwikkeld. Zo vertelt *Jessica de Ruijter*, directeur bij LaNSCO, medeoprichter van sociale coöperatie de Blauwe Paraplu en Associate Member van Movisie. Het begon in Breda, bij De Vrije Uitloop. Tien jaar later bestaat die groep 'scharrelondernemers' nog steeds, met onder andere kunstenaars, hoveniers, coaches en muzikanten.

SV

Wat is het precies, een sociale coöperatie?

JdR

'In een sociale coöperatie kunnen mensen met behoud van uitkering ondernemen. Het verschilt per coöperatie in welke mate de deelnemers gezamenlijk ondernemen, maar ze zijn altijd eigenaar van hun eigen onderneming. Doordat alle financiële stromingen door de coöperatie lopen krijgen de bijstandsgerechtigden in eerste instantie geen extra inkomen. Wel kunnen ze een deel van de inkomsten herinvesteren in de onderneming. Hierdoor hoeven ze niet bang te zijn dat hun uitkering door de gemeente wordt stopgezet.'

SV

Is dat nu een probleem dan?

JdR

'Er zitten zat mensen met ontzettend veel talenten en kwaliteiten, om welke reden dan ook, langere tijd in de bijstand. Een sociale coöperatie geeft ze de mogelijkheid om te onderzoeken of ze daar toch weer een product of dienst van kunnen maken, zonder dat ze direct onzekerheid krijgen over hun financiële situatie. Het neemt een hele grote drempel weg.'

SV

Hoe ziet de sociale coöperatie eruit?

JdR

'Er zijn verschillende vormen denkbaar. In Amersfoort is er De Blauwe Paraplu waar ik zelf bij betrokken ben. Daar heeft iedereen zijn eigen bedrijfje. We hebben een boekhouder, een kunstenaar, en een coach bijvoorbeeld. Maar er zijn ook coöperaties waar mensen samen werken aan één product. Bijvoorbeeld een gezamenlijk cateringbedrijf. De deelnemers hebben altijd een overeenkomst met de coöperatie, maar zijn zelf niet ingeschreven bij de KvK. Ze zijn ook niet in dienst als werknemer.'

SV

Wat voor mensen ziet u bij sociale coöperaties?

JdR

'Er zijn eigenlijk drie grote groepen te onderscheiden. De eerste zijn mensen die door ziekte of psychische kwetsbaarheid niet in staat zijn een reguliere baan te vinden. Soms kunnen ze maar tien uur in de week werken, waardoor ze nooit uit de bijstand raken. Een eigen onderneming geeft de flexibiliteit om toch bezig te zijn. Daarnaast zijn er veel nieuwkomers

die te maken hebben met een taalbarrière, maar die vaak wel in het land van herkomst ondernemend bezig zijn geweest. Voor die groep is de sociale coöperatie ook nog eens een goede manier om in te burgeren. Ten slotte zijn er ook mensen die om diverse redenen in de bijstand zijn geraakt, maar wel in het verleden ondernemer zijn geweest of een duidelijk plan hebben en wat meer tijd nodig hebben om hun onderneming op te zetten. De sociale coöperatie vormt dan een voortraject op de gemeentelijke ondernemerstrajecten zoals het Bijstand voor zelfstandigen (Bbz) traject of Part Time Ondernemen (PTO) traject.

SV

Wat nou als iemands onderneming enorm succesvol blijkt?

JdR

'Het gebeurt regelmatig dat iemand met zijn nieuwe onderneming een inkomen genereert dat ruim boven de bijstandsnorm uitkomt. Als dat een maand zo is vlieg je niet meteen uit, maar als er een stabiele periode van inkomsten is kan die persoon gewoon doorstromen als ondernemer. Vaak gaat dat in goed overleg met de gemeente, en soms met ondersteuning vanuit een Bbz traject. Dat is het officiële traject dat gemeenten hebben voor ondernemers die in de bijstand raken. Dat is minder geschikt wanneer iemand nog nooit ondernemer is geweest en dus moet starten vanuit de bijstand.'

SV

Kunt u een succesverhaal noemen?

JdR

'In Amersfoort was er recent Dave die zijn eigen cateringbedrijf begon. Hij is inmiddels volledig uit de bijstand gestroomd en als zelfstandig ondernemer actief. Maar dat soort voorbeelden zijn er bij alle coöperaties. Een groot deel van de mensen stroomt ook uit richting regulier betaald werk. Het ondernemerschap blijkt dan toch niet passend voor hen, dat kan ook. Maar door de sociale coöperatie bouwen ze wel weer zelfvertrouwen op, en een groot netwerk natuurlijk.'

SV

Er zijn nu 25 sociale coöperaties in Nederland, dus lang niet iedere gemeente heeft er een.

JdR

'Nee dat klopt. Er komt ook best iets bij kijken. De gemeente waar iemand zijn uitkering van krijgt moet meewerken, en dan nog blijft het pionieren. Het is geen standaard re-integratietraject, maar het vraagt echt een partnerschap tussen de gemeente en de coöperatie. Daartussen moeten algemene afspraken worden gemaakt, voornamelijk over financiën. Bijvoorbeeld wat iemand zelf mag investeren. Ook is vaak financiële ondersteuning van de gemeente nodig om een coöperatie drijvende te houden. De afdracht van de leden is meestal niet genoeg om de kosten voor huisvesting en begeleiding te betalen.'

SV

Wat is er nog meer nodig?

JdR

'De gemeente kan het niet alleen. Het belangrijkste is dat er een lokale initiatiefnemer is, al kan een welwillende gemeente wel ondersteunen in het zoeken daarvan. Het mooiste is ook als er een groepje mensen uit de bijstand is die het al graag wil, en iemand anders die het draaiende wil houden. Er komt best wat bij kijken. Je moet ook juridische zaken regelen, en begeleiding voor de leden. Je hebt echt iemand nodig die gelooft in het concept en die de middelen krijgt om zich daarvoor in te zetten.

28. Verblijf bij gastgezin bevordert integratie

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 27-11-2023

Het logeren bij een gastgezin kan onderdeel worden van het inburgeringsaanbod.

Oekraïense vluchtelingen bij Nederlands gastgezin. Foto: Ramon van Flymen (ANP)

Logeren bij een gastgezin schept voor statushouders kansen om sneller te integreren. Zij zijn tijdens en door hun verblijf betaald of vrijwilligerswerk gaan doen. Ook zijn gasten een opleiding of cursus gaan volgen. Volgens de nieuwkomers waren hiervoor de condities in het asielzoekerscentrum afwezig.

Statushouders (vluchtelingen met een verblijfstatus) verblijven vaak nog geruime tijd in een asielzoekerscentrum (azc) voordat hun woning beschikbaar is. Door logeerregelingen kunnen statushouders die in een azc op een woning wachten tijdelijk bij een gastgezin verblijven. Voor de *matching* van gastgezinnen met statushouders werkt het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) samen met Takecarebnb, een non-profitorganisatie die statushouders in contact brengt met gastgezinnen die hun huis openstellen voor vluchtelingen. Sinds de oprichting in 2015 hebben bijna 1.500 gasten via Takecarebnb bij een gastgezin gelogeed.

Leven buiten azc

Het Verwey-Jonker Instituut onderzocht de mogelijke bijdrage aan de integratie van statushouders. Hieruit blijkt dat het logeren kansen biedt om sneller te starten met participatie en integratie. Gasten zijn tijdens en door het logeren betaald of vrijwilligerswerk gaan doen. Ook zijn zij een opleiding of cursus gaan volgen. 'Naar eigen zeggen waren hiervoor de condities in het azc niet aanwezig', [schrijven](#) de onderzoekers. Een leven buiten het azc heeft meer voordelen. Zo zijn statushouders in het gastgezin 'tot rust gekomen' en ervaren zij 'een verbetering in hun (psychische) gezondheid.'

Taal

Het verblijf draagt eveneens bij aan het wegnemen van obstakels bij participatie en integratie. 'Het niet spreken van Nederlands is de belangrijkste: door het logeren bij een gastgezin zijn gasten (eerder) in de gelegenheid gesteld om de Nederlandse taal te oefenen', constateert het onderzoeksinstituut.

Relaties

Bovendien ontstaan er door het verblijft sociale relaties en hier en daar zelfs vriendschappen. 'Gasten hebben door het logeren veelvuldig kennis gemaakt en relaties opgebouwd met personen in de omgeving van het gastgezin. Hierdoor hebben zij naar eigen zeggen een beter beeld gekregen van de Nederlandse cultuur en omgangsvormen.'

(Zelf)vertrouwen

De belangrijkste relatie blijft echter die tussen de gast en het gastgezin zelf. Maar volgens de onderzoekers is dat geen nadeel. Integendeel. Juist deze relatie draagt bij aan participatie en integratie. De gast voelt zich namelijk gezien en gewaardeerd. Mede hierdoor kan hij of zij met (zelf)vertrouwen 'de eigen weg bij het opbouwen van een leven in Nederland' vervolgen.

Meer profijt

Dat zo'n vroege eerste introductie belangrijk is voor de integratie was al bekend. Veel onderzoek laat zien dat een late kennismaking een negatieve invloed heeft op de integratiekansen, bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsparticipatie. Het Verwey-Jonker Instituut pleit dan ook voor het vergroten van het aantal statushouders dat kan profiteren van het verblijf bij een gastgezin. 'Daarvoor is belangrijk dat Takecarebnb en gemeenten intensiever samenwerken vanuit het gemeenschappelijke belang van een vlotte start met de inburgering en het optimaliseren van de integratiekansen van statushouders', adviseren de auteurs.

Inburgeringsaanbod

Daarnaast zouden gemeenten gerichte voorlichting moeten geven over het logeren. Transparant zijn over de verwachte wachttijd voor een woning voor een statushouder is eveneens wenselijk. 'Dan kan Takecarebnb plannen dat een statushouder ongeveer drie maanden voor het verstrijken van de wachttijd wordt geplaatst in een gastgezin. Zo kan zo dicht mogelijk worden aangesloten bij het moment dat de woning beschikbaar komt en kan terugkeer naar een azc na de logeerperiode worden vermeden.' Tot slot kunnen gemeenten overwegen om het logeren in een gastgezin onderdeel te laten worden van het inburgeringsaanbod.

29. Geleen helpt werkgevers en werkzoekenden met gratis cv-checks, banenmarkten en coaching

Marjolein Welling dagblad de Limburger 27 november 2023

In Geleen is onlangs het Werkcentrum Zuid-Limburg geopend. Dat ondersteunt werkzoekenden en werkgevers op het gebied van oriëntatie, ontwikkeling en werk. Medewerkers van VDL Nedcar die hun baan zijn kwijtgeraakt, krijgen hier ook ondersteuning.

Het Werkcentrum heeft al een vestiging in Maastricht. Daar komt Geleen nu bij, zodat er in de Westelijke Mijnstreek ook een plek is waar iedereen binnen kan lopen voor gratis ondersteuning en advies.

Advies

Medewerkers staan paraat om werkzoekenden te woord te staan. Zij helpen met de zoektocht naar passend werk. Je kunt er bijvoorbeeld je curriculum vitae laten checken, een training of workshop volgen of loopbaanadvies krijgen. Tevens bieden de werknemers ondersteuning op het gebied van oriëntatie, een opleiding of een combinatie van werk en scholing.

Het Werkcentrum helpt bedrijven en organisaties ook bij het vinden van de juiste match of het om- of bijscholen van (nieuw) personeel. Het centrum helpt bij het trainen en opleiden van kandidaten en kan diverse ontwikkeltrajecten leveren. Ook wordt het proces rond in- of uitstroom gefaciliteerd, waarbij het Werkcentrum claimt dat de uitkomst daarvan voor zowel werkgever als werknemer prettig is. Mensen die van carrière willen switchen, kunnen er eveneens worden begeleid.

Lees ook: [‘Grijze druk’ op de toch al krappe arbeidsmarkt wordt in Limburg een steeds groter probleem](#)

Coaches

Behalve workshops en trainingen organiseert het Werkcentrum Zuid-Limburg ook banenmarkten. Het stelt dat er elke dag loopbaancoaches beschikbaar zijn om persoonlijk advies te geven. Op de site van het [Home - Werkcentrum Zuid-Limburg \(werkcentrum-zuidlimburg.nl\)](#) staat een agenda met activiteiten.

Speciale aandacht is er voor Oekraïense vluchtelingen. Het Werkcentrum helpt hen bij het vinden van werk en wat ze allemaal moeten regelen om te kunnen werken, zoals een vaste verblijfplaats, een burgerservicenummer en een zorgverzekering. Voormalige medewerkers van autofabriek VDL Nedcar krijgen er eveneens ondersteuning, onder meer in de vorm van banenmarkten en ontmoetingen met werkgevers.

Het Werkcentrum zit in de Herenhof 1, naast zalencentrum Hanenhof in Geleen. Het is elke werkdag open van 9.00 uur tot 17.00 uur.

Lees ook: [Uittocht bij Nedcar begonnen: duizend medewerkers lopen voor de laatste keer de poort uit](#)

30. Tientallen gemeenten moeten snel statushouders huisvesten

Koen Enneking Binnenlands Bestuur 28 november 2023

De komende maanden zullen gemeenten met achterstanden worden geselecteerd.

In het NH Hotel op Kijkduin worden honderd tot honderdtwintig vluchtelingen opgevangen. De nood bij het aanmeldcentrum in Ter Apel is zo hoog dat Den Haag ruimte vrijmaakt voor spoedopvang. Foto: Owen O'Brien (ANP)

Gemeenten die achterlopen op hun wettelijke taak om statushouders te huisvesten, worden komende periode benaderd met het verzoek om 'op heel korte termijn' statushouders onder te brengen. Dat zegt het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Door het tekort aan opvangplekken loopt het vast in Ter Apel en zitten alle COA-locaties overvol.

Na een dringende oproep van het COA is door gemeenten, provincies en het rijk besloten dat zij 'een extra stap gaan zetten' om de huisvesting van statushouders te bevorderen. Van de 16.000 statushouders die momenteel in de asielopvang verblijven wachten ongeveer 10.000 langer dan veertien weken op een woning. Die wachttijd loopt soms op tot meer dan een jaar.

Telefoontjes

Dat moet veranderen, vinden de partijen. Gemeenten die achterlopen op de taakstelling en nog weinig tot niets doen aan asielopvang worden verzocht om snel statushouders op te nemen. Zij ontvangen telefoontjes van COA-bestuurders en ambtenaren en bewindspersonen van de ministeries van Justitie en Veiligheid en Binnenlands Zaken en Koninkrijksrelaties. De 45 gemeenten die een heel grote achterstand hebben worden al benaderd. Om welke gemeenten het gaat, wil het COA niet zeggen.

Hotels

De komende maanden zullen steeds andere gemeenten met achterstanden worden geselecteerd. Het doel is om elke week 500 statushouders extra te laten uitstromen. Dat is een verdubbeling van de normale uitstroom. Indien gemeenten niet direct een woning beschikbaar hebben, kunnen statushouders in hotels of andere tijdelijke accommodaties worden geplaatst. Mocht er in de gemeente zelf geen accommodatie beschikbaar zijn, dan zullen de statushouders in de dichtstbijzijnde gemeente gevestigd worden. Op verzoek van gemeenten is het COA bereid hotels te regelen.

Niet genoeg bedden

Het actiever aansporen van gemeenten heeft alles te maken met een overvol Ter Apel. In het aanmeldcentrum voor asielzoekers slapen mensen al wekenlang op stoelen in de wachtruimte van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Sinds half oktober wordt volgens het COA de maximale opvangcapaciteit van 2000 plekken dagelijks overschreden. Het lukt vooralsnog om iedereen onderdak te geven, waardoor mensen niet buiten hoeven te slapen. Wel betekent het dat er al wekenlang niet genoeg bedden zijn om mensen 's nachts op te laten slapen.

Spanningen

De aanhoudende drukte leidt geregeld tot spanningen onder asielzoekers en medewerkers. 'Iedereen zit op elkaars lip. Dat zorgt voor spanningen, onrust en incidenten, zoals vechtpartijtjes en irritaties', zegt een COA-woordvoester tegen ANP. Volgens haar komen medewerkers daardoor niet voldoende aan hun werk toe. Om de veiligheid in het aanmeldcentrum te garanderen, heeft het COA vrijdag gevraagd om extra beveiliging en personeel te werven. Of dat iets heeft opgeleverd, kan de woordvoester nog niet zeggen.

31. Toeslagen voor negen miljoen Nederlanders in 2024: alles gaat op de schop, wat verandert er?

Roel Wiche dagblad de Limburger 29 november 2023

Behoort u tot de negen miljoen Nederlanders die recht hebben op één of meerdere toeslagen? Hou er dan rekening mee dat de bedragen in 2024 op de schop gaan. Zo gaat de zorgtoeslag fors omlaag, maar gaan andere toeslagen (huur, kinderen) juist omhoog. De energietoeslag verdwijnt helemaal, maar er komt wél een noodfonds voor in de plaats. Wat verandert er precies?

Zorgtoeslag

Deze toeslag, bedoeld om de kosten van de zorgverzekering te verlichten, daalt fors in 2024. Het maximale bedrag gaat voor alleenstaanden met 31 euro per maand omlaag, van 154 naar 123 euro. Gezinnen leveren 29 euro per maand in, van 265 naar 236 euro. In een tijd waarin de politiek de mond vol heeft van bestaanszekerheid zal dat bij menig burger op onbegrip stuiten. Toch komt de daling niet geheel uit de lucht vallen. De zorgtoeslag voor dit jaar is namelijk eenmalig flink verhoogd, om de huishoudens in de lagere inkomensgroepen te compenseren voor de torenhoge inflatie. Met de daling in 2024 keert de toeslag in feite weer terug naar het reguliere niveau. Niettemin pakt het voor een aantal huishoudens ongunstig uit. De inkomensgrens voor de zorgtoeslag gaat immers komend jaar omlaag. Dat betekent dat minder mensen ervoor in aanmerking komen. Verdient u in 2024 méér dan

37.496 euro bruto (alleenstaand) of gezamenlijk méér dan 47.368 euro bruto (gezinnen)?
Dan hoeft u niet op zorgtoeslag te rekenen.

Huurtoeslag

Goed nieuws voor mensen met een huurwoning: de huurtoeslag stijgt in 2024 met maximaal 34 euro per maand. Ook de voorwaarden om deze toeslag te krijgen, worden verruimd. Zo krijgt u straks een tegemoetkoming als de huurprijs lager is dan 879 euro, nu is dat nog 808 euro. Daarnaast komen meer mensen volgend jaar in aanmerking voor de huurtoeslag, omdat de inkomensgrens omhoog gaat. Daardoor krijgen 35.000 extra huishoudens een toeslag. Sinds vorige week kunnen huurders een proefberekening op www.toeslagen.nl doen om te kijken of ze aan de voorwaarden voldoen. De Dienst Toeslagen van het ministerie van Financiën informeert mensen uiterlijk 14 december over de hoogte van het bedrag dat ze volgend jaar aan huurtoeslag kunnen verwachten. Dat gebeurt zowel per brief als digitaal.

Kindgebonden budget

Het kindgebonden budget – een bijdrage in de kosten voor kinderen tot 18 jaar náást de kinderbijslag – gaat in 2024 flink omhoog. Den Haag heeft dat besloten om gezinnen financieel extra te ondersteunen nu de kosten voor het levensonderhoud in korte tijd behoorlijk zijn gestegen. Het budget voor het eerste kind wordt verhoogd met maximaal 750 euro per jaar. Voor het tweede kind gaat het om een verhoging van maximaal 883 euro per jaar. Datzelfde bedrag geldt ook voor elk volgende kind. Daarbovenop wordt er nog eens een toeslag uitgekeerd voor tieners in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. Deze is bedoeld als bijdrage voor onder meer schoolkosten en kan oplopen tot enkele honderden euro's. Hoe hoog het budget per kind precies is, hangt af van uw inkomen, vermogen en type huishouden. Een alleenstaande ouder komt sneller in aanmerking voor een budget dan een koppel.

Kinderopvangtoeslag

Ook de kinderopvangtoeslag stijgt komend jaar. Op dit moment geldt voor de dagopvang een vergoeding van maximaal 9,12 euro per uur, volgend jaar wordt dat 10,25 euro. U kunt per maand maximaal 230 uur per kind vergoed krijgen. Voor de buitenschoolse opvang gaat de vergoeding in 2024 omhoog naar 9,12 euro per uur. Voor de gastouderopvang stijgt de uurprijs naar 7,53 euro per uur. Met de kinderopvangtoeslag kunnen overigens niet alle kosten van de opvang betaald worden. Ouders betalen namelijk een verplichte eigen bijdrage.

Lees ook: [Tienduizenden Limburgers kunnen energietoeslag krijgen, maar de regels zijn ingewikkeld: krijg je nu 800 of 1300 euro? En hoe vraag je het aan?](#)

Energietoeslag

Deze toeslag van 1300 euro verdwijnt geheel in 2024. In de afgelopen twee jaar kregen huishoudens in de lage inkomensgroepen deze tegemoetkoming omdat de energiekosten de pan uitrezen. Maar omdat de prijzen van gas en elektriciteit na de piek van vorige winter weer daalden, besloot Den Haag om niet nogmaals zo'n compensatie uit te keren. Omdat óók het prijsplafond per 1 januari verdwijnt, zijn burgers straks weer overgeleverd aan de grillen van de markt. Energie-experts adviseren mensen dan ook om over te stappen op een vast contract, om zo de financiële risico's te beteugelen. Wie toch in de problemen komt, kan volgend jaar weer een beroep doen op het Tijdelijk Noodfonds Energie. Dat werd begin 2023 in het leven geroepen en in mei weer gesloten. Bijna 100.000 huishoudens werden geholpen

met gemiddeld 150 euro per maand. Nog niet duidelijk is welke voorwaarden in 2024 voor het fonds gaan gelden.

32. RvS: asielzoeker mag langer dan 24 weken per jaar werken

Redactie dagblad de Limburger 29 november 2023

Bewoners van het AZC in Echt werken als vrijwilliger mee in het bos in het groenbeheer. — © archief John Peters Fotografie -

Asielzoekers in het bezit van een werkvergunning mogen langer dan de maximaal toegestane 24 weken per jaar werken in Nederland. Dat is het oordeel van de Raad van State.

Volgens de hoogste bestuursrechter is de Nederlandse zogeheten 24 wekeneis, op basis waarvan het UWV werkvergunningen verstrekt, in strijd met het Europese recht.

De rechtbank in Arnhem kwam eerder dit jaar al tot hetzelfde oordeel. Die zaak had betrekking op een Nederlandse werkgever en een uit Nigeria afkomstige asielzoeker. Beide partijen wilden graag met elkaar verder na het verstrijken van het dienstverband. Maar omdat de medewerker al 24 weken voor zijn werkgever had gewerkt, kreeg hij geen nieuwe werkvergunning. Hij wachtte daarom 28 weken alvorens opnieuw een aanvraag te doen. Het UWV keurde die aanvraag goed, maar na 24 weken werd hem opnieuw de toegang tot de arbeidsmarkt ontzegd.

Maar dat had het UWV volgens de rechter niet mogen doen, onder meer omdat daarmee de toegang tot de arbeidsmarkt werd beperkt. De afdeling bestuursrechtspraak van de RvS

bevestigt nu de uitspraak van de rechter in Arnhem, net als een oordeel in eenzelfde zaak die werd behandeld door de rechtbank in Utrecht.

De RvS stelt dat de eis afbreuk doet aan het „doel en nuttig effect van de Europese Opvangrichtlijn”. Volgens die richtlijn mogen lidstaten van de Europese Unie zelf bepalen onder welke voorwaarden asielzoekers mogen werken. Maar landen moeten er wel voor zorgen dat asielzoekers daadwerkelijk toegang tot de arbeidsmarkt hebben, uiterlijk negen maanden nadat zij een asielverzoek hebben gedaan.

Lees ook: [Statushouders in Roermond leren Nederlands door te werken in een tweedehandswinkel](#)

Verder verwijst de RvS in zijn uitspraak naar een rapport dat in april werd opgesteld in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In dit eindrapport - van een onderzoek naar belemmeringen voor asielzoekers bij het toetreden tot de arbeidsmarkt - werd ook al vermeld dat de 24 wekeneis de toegang tot de arbeidsmarkt voor asielzoekers bemoeilijkt. Zo zouden werkgevers terughoudend zijn met het aannemen van asielzoekers, omdat zij mensen willen voor de lange termijn.